Udskriftsdato: 7. januar 2026

VEJ nr 9594 af 01/07/2025 (Gældende)

Vejledning om brug af den interne ratingbaserede metode (IRB-metoden)

Ministerium: Erhvervsministeriet

Journalnummer: Erhvervsmin., Finanstilsynet, j.nr. 23-003259

Vejledning om brug af den interne ratingbaserede metode (IRB-metoden)

Indhold

1. Indledning

1.1. Sammenhæng med EU-regler etc.

2. Initiale ansøgninger

2.1. Generelt om initiale ansøgninger

2.2. Indsendelse af dokumenter før endelig ansøgning

2.2.1. Parallelrapportering

2.2.2. Rapporter fra forsvarslinjerne

2.3. Selvvurdering

2.4. Stikprøvegennemgang

2.5. Implementering

3. Ændringer

3.1. Generelt om ændringer

3.1.1. Anvendelsesområdet for RTS om ændringer

3.1.2. Omfang af nofifikationer

3.1.3. Særligt om modeller der bruges til flere formål

3.1.4. Særligt om ændringer til valideringsmetoden

3.1.5. Validering af ændringer

3.2. Ansøgninger om ændringer

3.2.1. Generelt om governance i forbindelse med ansøgninger

3.2.2. Selvvurdering

3.2.3. Valideringsfunktionens rolle i forbindelse med ansøgninger

3.2.4. Intern revisions rolle i forbindelse med ansøgning

3.2.5. Forsvarslinjernes observationer

3.2.6. Implementering

3.2.7. Konsekvensberegninger

4. Håndtering af underestimering

4.1. Opdatering og tidligere versioner af vejledningen

4.2. Sammenhæng mellem vejledning, CRR og EBA's retningslinjer

4.3. Definitioner

4.3.1. Særligt om Best Estimata (BE)

4.3.2. Særligt om væsentlig hhv. statistisk signifikant underestimering

4.4. Relevante sondringer

4.4.1. Særligt om væsentlige delsegmenter

4.5. Konjunkturegenskaber

4.5.1. Særligt om LGD og CF

4.6. Nye modeller

4.6.1. BE-modellen

4.6.2. BE plus MoC

4.7. Implementerede modeller

4.7.1. BE-modellen

4.7.2. BE plus MoC

4.8. Søjle 1, søjle 2 og ændringer

5. Validering

5.1. Sammenhæng med EBA's valideringshåndbog

5.1.1. Direkte anvendelse af håndbogen

5.1.2. Lempelser i forhold til håndbogen

5.1.2.1. Repræsentativ stikprøve

5.1.2.2. Data til initial validering

5.1.2.3. Yderligere test ved langvarige forløb

5.1.2.4. Outsourcing af valideringsopgaver

5.2. Forsvarslinjernes roller

5.2.1. Særligt om Intern revisions rolle

5.3. Initial hhv. løbende validering

5.4. Løbende validering

5.4.1. Særligt om fuld hhv. årlig validering

5.4.2. Særligt om ad hoc-validering

5.5. Detajleringsgrad

5.5.1. Mulige handlinger

5.5.2. Særligt om udvalgte segmenter

5.6. Sammenligning af estimerede eller observerede værdier

5.7. Repræsentativitet

5.8. Valideringens observationer

5.8.1. Rapportering af valideringens observationer

5.8.2. Indholdet af valideringens observationer

5.9. Når modeller skal udskiftes

6. REA-udvikling og konjunkturegenskaber

6.1. Langsigtet tendens

6.2. Tekniske ændringer

6.3. Udvikling over et konjunkturforløb

7. Løbetid

7.1. Søjle 1

7.2. Søjle 2

7.3. Særligt om fast løbetid på 2,5 år

8. Krisebetinget omlægning

8.1. Metode for NPV-beregning

8.2. Omfang af NPV-beregning

8.3. Overvågning af eksponeringer med krisebetinget omlægning

9. Øvrige emner

9.1. Brug af ekstern bistand

9.2. Datafortrolighed

9.3. Sammenhæng til regnskabsregler

9.4. Intern revision

9.5. Ikke-ratede eksponeringer og forældede ratings

9.6. Forsigtighedstillæg på interne estimater

9.7. Forsigtighedstillæg for en gruppe af mangler

9.8. Inddragelse af 1990'erne

9.8.1. Udfordringer med data fra 1990'erne

9.9. Tredjepartsdata og -modeller

9.10. LGD på facilitetsniveau

Bilag 1: Selvvurdering i forhold til RTS om tilsynsmetode i forbindelse med initiale ansøgninger

Bilag 2: Vejledning til supplerende skemaer til institutters egne konsekvensberegninger

Bilag 3. Vejledning om håndtering af underestimering (gældende indtil juli 2025)

1. Indledning

Denne vejledning beskriver Finanstilsynets praksis i forhold til en række emner relateret til danske institutters brug af den interne ratingbaserede metode (IRB-metoden).

Når der i denne vejledning er anført formuleringen, "skal", indebærer det, at institutterne skal gøre som beskrevet, fordi det følger af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber og om ændring af forordning (EU) nr. 648/2012 med senere ændringer (CRR-forordningen). Når der er anført "bør" eller tilsvarende, indebærer det, at institutterne kan vælge andre former for tiltag eller vurdere, at der ikke er behov for tiltag. Vejledningen er dermed ikke udtømmende. Det betyder, at et institut kan handle indenfor lovgivningen, selvom det er udenfor rammerne af vejledningen. I disse tilfælde vil Finanstilsynet bede institutterne om at forklare, hvordan de holder sig indenfor grænserne i lovgivningen.

1.1. Sammenhæng med EU-regler etc.

Denne vejledning skal ses i sammenhæng med:

– den omfattende europæiske lovgivning på IRB-området
– EBA's produkter på IRB-området.

Vejledningen er baseret på den lovgivning og de EBA-produkter, der gælder på tidspunktet for offentliggørelsen af vejledningen. Ved efterfølgende ændringer til lovgivning og EBA-produkter kan der opstå tvivl om, hvordan vejledningen skal forstås. I disse tvivlstilfælde kan institutterne med fordel kontakte Finanstilsynet for at opnå klarhed.

I de fleste tilfælde skal vejledningen ses som et supplement til ovenstående. Vejledningen beskriver blandt andet forhold, som ikke er adresseret andre steder. Der er også områder, som kun er beskrevet meget overordnet i lovgivning m.v., og hvor det derfor er relevant at uddybe Finanstilsynets forventninger til institutterne. Generelt er de forventninger, som Finanstilsynet beskriver i denne vejledning, udtryk for, hvordan institutterne med fordel kan indrette sig for at opnå effektive tilsynsmæssige processer. Der er dog ikke tale om eksplicitte krav (jf. forskellene på "skal" og "bør" i afsnit 1 ovenfor).

Der er dog visse undtagelser. Disse undtagelser vedrører alle EBA's "Supervisory Handbook on the Validation of Rating Systems Under the Internal Ratings Based Approach EBA/REP/2023/29" (valideringshåndbogen), som har en anden juridisk status end EBA's øvrige produkter. Derfor har Finanstilsynet på nogle områder valgt at afvige i både lempelig og restriktiv retning. Håndbogens status og Finanstilsynets praksis i forhold til håndbogen er beskrevet i afsnit 5 om validering.

2. Initiale ansøgninger

Dette afsnit beskriver Finanstilsynets praksis i forhold til initiale ansøgninger om brug af IRB-metoden.

"Initial ansøgning" skal forstås som den første ansøgning om at overgå fra standardmetoden for kreditrisiko til IRB-metoden. Alle efterfølgende ansøgninger vil være ansøgninger om ændringer og dermed omfattet af afsnit 3 "Ændringer". Det gælder også ansøgninger om at bruge IRB-metoden på porteføljer, som har været omfattet af undtagelser eller udrulningsplaner.

2.1. Generelt om initiale ansøgninger

En initial ansøgning er en stor opgave for både ansøgeren og for Finanstilsynet. Det er derfor hensigtsmæssigt, at potentielle ansøgere i god tid før det forventede ansøgningstidspunkt kontakter Finanstilsynet med henblik på en dialog om den forestående proces.

Dialog i god tid før indsendelse af den initiale ansøgning giver blandt andet mulighed for at afstemme forventningerne til processen og til indholdet af ansøgningen. Den indledende dialog giver f.eks. mulighed

for at fremhæve særligt vigtige fokusområder og for at diskutere potentielle udfordringer i den kommende ansøgning.

Institutterne og Finanstilsynet har altså i vid udstrækning sammenfaldende interesser i forhold til at få identificeret sådanne fokusområder og potentielle udfordringer for at kunne drøfte håndteringen af disse, i god tid inden institutterne sender ansøgningen.

Dialogen frem mod en ansøgning kan dog ikke bruges til at få forhåndsgodkendt dele af ansøgningen. Projektrisikoen ligger alene hos institutterne, og Finanstilsynet kan og vil forholde sig kritisk til den endelige ansøgning. Al forudgående kommunikation er dermed uforpligtende.

Det vil være et afgørende aspekt i Finanstilsynets vurdering af ansøgningen, om IRB-området – herunder selve ansøgningen – er underlagt passende governance. Dette vil givetvis være et emne i dialogen frem mod den endelige ansøgning. Denne vejledning fremhæver desuden nogle væsentlige elementer, som institutterne bør være opmærksomme på. Vejledningen er dog ikke udtømmende.

2.2. Indsendelse af dokumenter før endelig ansøgning

Som hovedregel ønsker Finanstilsynet ikke at modtage udkast til dokumentation, før institutterne sender den endelige ansøgning. Tilsvarende bør institutterne ikke sende delelementer fra den endelige ansøgning. Det er således vigtigt, at den endelige ansøgning kan betragtes som en samlet pakke, og at denne pakke har været underlagt passende governance i instituttet.

Finanstilsynet er dog indstillet på, at der kan gøres enkelte undtagelser fra denne hovedregel. Undtagelserne bør eksplicit aftales som led i dialogen frem mod en ansøgning.

Disse undtagelser kan komme på tale på udvalgte områder, hvor det giver særlig værdi i forhold til at opnå tilstrækkeligt høj kvalitet af den endelige ansøgning. De mest oplagte eksempler på mulige undtagelser er:

- parallelrapportering
- rapporter fra forsvarslinjerne.

Afsnit 2.2.1-2.2.2 indeholder yderligere betragtninger om disse mulige undtagelser. Desuden indeholder boks 1 visse betragtninger om brugen af begrebet ”forsvarslinjer”.

Boks 1: Begrebet ”forsvarslinjer”

”Forsvarslinjer” bliver ofte brugt i forbindelse med governance og risikostyring.

På IRB-området bliver begrebet også ofte brugt – og dermed også i denne vejledning – og i de fleste tilfælde vil der ikke være tvivl om, hvordan det skal forstås. Der kan dog undtagelsesvis opstå situationer, hvor betydningen ikke er indlysende.

Disse situationer vil generelt være relateret til begrebet ”første forsvarslinje”. Derimod vil der i praksis ikke opstå tvivl om, at valideringen er en del af anden forsvarslinje, mens tredje forsvarslinje udgøres af Intern revision.

Når der kan opstå tvivl om betydningen af ”første forsvarslinje”, skyldes det, at begrebet i IRB-sammenhæng typisk skal forstås som den afdeling, der har ansvar for modeludvikling. Det gælder, uanset hvor i organisationen denne afdeling er placeret.

I andre sammenhænge vil man med ”første forsvarslinje” typisk mene alle andre end risikostyringsfunktionen og compliancefunktionen (anden forsvarslinje) samt Intern revision (tredje forsvarslinje).

2.2.1. Parallelrapportering

Den endelige ansøgning bør indeholde parallelrapportering, som viser de kvantitative konsekvenser af at overgå til IRB-metoden.

Det vil dog være hensigtsmæssigt relativt tidligt i processen at sikre, at institutterne er i stand til at levere den rapportering, der kræves efter overgang til IRB-metoden.

Ligeledes kan ansøgeren og Finanstilsynet have en fælles interesse i, at der relativt tidligt i processen bliver foretaget en benchmarking i forhold til andre IRB-institutter. Denne benchmarking bør ske på basis af parallelrapportering, fordi det er vanskeligt for ansøgeren selv at foretage en retvisende benchmarking. Når benchmarking sker på basis af parallelrapportering, kan Finanstilsynet sammenligne direkte med andre IRB-institutter, hvilket alt andet lige giver den mest retvisende benchmarking. Desuden har de kvantitative konsekvenser stor betydning for vurderingen af ansøgningen. Det vil derfor være uhensigtsmæssigt, hvis der først langt inde i ansøgningsprocessen bliver konstateret store afvigelser i forhold til sammenlignelige institutter.

Derfor bør ansøgeren og Finanstilsynet som led i den indledende dialog indgå en aftale om en form for parallelrapportering, hvor ansøgeren fortsætter med den lovpligtige indberetning efter standardmetoden suppleret med udvalgte indberetninger efter IRB-metoden.

Det præcise format for parallelrapporteringen kan aftales bilateralt. Det samme gælder frekvensen for parallelrapporteringen.

2.2.2. Rapporter fra forsvarslinjerne

Finanstilsynet vil også være indstillet på at foretage en overordnet gennemgang af udvalgte rapporter fra forsvarslinjerne. Der kan være tale om rapporter fra monitorering, validering og revision.

I den forbindelse bør institutterne være opmærksom på artikel 22 i de regulatoriske tekniske standarder (RTS) om tilsynsmetode[1)]. Det fremgår her, at der skal være tilstrækkelig dokumentation for, at ratingsystemerne har fungeret effektivt i tre år, og rapportering fra forsvarslinjerne bliver særligt fremhævet. Der er altså krav om, at forsvarslinjerne har analyseret og rapporteret om IRB-området i en længere periode før ansøgningstidspunktet. Området må derfor forventes at have en vis modenhed, når ansøgeren sender den initiale ansøgning.

Som nævnt kan en forhåndsgodkendelse af materialet ikke komme på tale. Derimod har Finanstilsynet og institutterne en fælles interesse i tidligt at få identificeret, om der er væsentlige mangler i rapporterne. Finanstilsynet tillægger forsvarslinjernes vurderinger stor betydning. Derfor vil det kunne føre til et hurtigt afslag eller en unødigt kompliceret ansøgningsproces, hvis der er væsentlige områder, som forsvarslinjerne ikke analyserer tilstrækkeligt, eller hvor der ikke bliver fulgt tilstrækkeligt op.

På samme måde kan begge parter have en interesse i at drøfte indholdet – og ikke mindst håndteringen – af de væsentligste observationer fra forsvarslinjerne. Det kan blandt andet have afgørende betydning, om der er væsentlige observationer, som ikke er lukket før indsendelse af ansøgningen.

Som udgangspunkt bør der ikke være åbne observationer på ansøgningstidspunktet. Det kan dog ikke udelukkes, at en ansøgning alligevel kan godkendes, selvom der er åbne observationer. I så fald bør der være en plan for, hvordan observationerne bliver lukket. Ligeledes bør der være kompenserende foranstaltninger. Dette princip svarer til Finanstilsynets tilgang til ansøgninger om ændringer, hvor det også kan komme på tale at godkende en ansøgning, selv om den ikke fuldt ud overholdeler alle krav, jf. afsnit 3.

2.3. Selvvurdering

I forbindelse med såvel initiale ansøgninger som ansøgninger om ændringer skal institutterne overholde et omfattende regelsæt. Finanstilsynet forventer derfor, at institutterne gennemfører en selvvurdering.

Afsnit 3 indeholder en beskrivelse af Finanstilsynets forventninger til selvvurderingen i forbindelse med ansøgninger om ændringer. Størstedelen af beskrivelsen er også relevant for initiale ansøgninger, hvor Finanstilsynet har de samme forventninger, hvad angår systematik, dokumentation, governance etc.

Tilsvarende forventer Finanstilsynet, at både initiale ansøgninger og ansøgninger om ændringer indeholder en vurdering af de enkelte modeller i forhold til alle relevante krav i CRR og i EBA's produkter på IRB-området.

Der er dog på dette område en væsentlig forskel på initiale ansøgninger og ansøgninger om ændringer, hvad angår omfanget af selvvurderingen. Det skyldes, at der er en række krav, som har generel karakter og derfor ikke er relevante i en selvvurdering for de enkelte modeller. Derimod er kravene særdeles relevante i en selvvurdering i forbindelse med en initial ansøgning.

I forbindelse med en initial ansøgning forventer Finanstilsynet derfor en selvvurdering af:

– hele IRB-kapitlet og hele CRM-kapitlet i CRR-forordningen (artikel 142-236)

- størstedelen af EBA's RTS om tilsynsmetode
  - Dog indeholder bilag 1 til denne vejledning visse undtagelser.
- alle relevante krav i EBA's øvrige produkter på IRB-området, jf. afsnit 3.2.2.

2.4. Stikprøvegennemgang

I forbindelse med den initiale ansøgning er det god praksis, at en gruppe af krediteksperter i institutterne gennemgår et vist antal sager i en stikprøvegennemgang. Det kan f.eks. være for at vurdere, om modelbaserede ratings og rangorden af kunderne i stikprøven stemmer overens med eksperternes vurderinger.

Hvis der er store forskelle mellem de modelbaserede ratings og eksperternes vurderinger indikerer det et potentiale for forbedringer. Det kan f.eks. være brug af information, som krediteksperterne finder vigtig, men som ikke indgår i modellen, eller systematiske forskelle mellem krediteksperternes vurderinger og de modelbaserede ratings. Omvendt er små eller ingen forskelle med til at styrke tilliden til modellerne og deres anvendelighed i risikostyringen. Stikprøvegennemgangen bør derfor munde ud i klare konklusioner med henblik på at vurdere, om modellerne er klar til brug.

Institutterne kan afstemme forventningerne til omfanget og frekvensen af stikprøvegennemgangen i den bilaterale dialog med Finanstilsynet. Generelt er det dog vigtigt, at antallet af sager er stort nok til, at analysens konklusioner er valide. Det er også vigtigt, at de udvalgte sager dækker tilstrækkeligt bredt til, at det er muligt at drage konklusioner på forskellige dele af porteføljen. Institutterne kan f.eks. inddrage overvejelser om, hvorvidt stikprøverne tager tilstrækkeligt højde for forskelle på tværs af brancher, geografiske delområder og engagementsstørrelse.

2.5. Implementering

For såvel initiale ansøgninger som ansøgninger om ændringer vil der opstå nogle praktiske spørgsmål om dokumentation af implementeringen – herunder test af, at implementeringen er foretaget korrekt.

Finanstilsynets praksis hvad angår ansøgninger om ændringer er beskrevet i afsnit 3. Der er ingen væsentlige forskelle mellem initiale ansøgninger og ansøgninger om ændringer på dette område. Institutterne kan derfor forvente, at Finanstilsynet vil følge den samme praksis, når det drejer sig om initiale ansøgninger.

Det betyder blandt andet, at Finanstilsynet ikke stiller krav om omfattende implementeringstest i forbindelse med en initial ansøgning. Det er tilstrækkeligt med en overordnet plan, og institutterne kan så forvente, at en eventuel godkendelse vil indeholde en betingelse om opfølgning på implementeringen.

3. Ændringer

Dette afsnit beskriver Finanstilsynets praksis i forhold til ændringer til IRB-metoden.

Afsnittet tager udgangspunkt i, at der er to centrale dokumenter om ændringer til IRB-metoden. Det drejer sig om:

- Regulatoriske tekniske standarder (RTS) om ændringer[2)]
- Institutternes egne politikker for ændringer
  - Alle institutter skal have en sådan politik.
  - Det fremgår af artikel 83-84 i RTS om tilsynsmetode.

Disse dokumenter definerer de overordnede rammer for ændringer til IRB-metoden.

3.1. Generelt om ændringer

Der er en række forhold om ændringer, som denne vejledning ikke berører. Vejledningen er primært fokuseret på ændringer, der er så væsentlige, at de udløser en ansøgning til Finanstilsynet, jf. afsnit 3.2. Finanstilsynet har gjort sig en række erfaringer om, hvad der skal til for at sikre ansøgninger af tilstrækkeligt høj kvalitet og dermed også effektive ansøgningsprocesser. Det er relevant at offentliggøre disse erfaringer, så alle interessenter har mulighed for at inddrage dem i forbindelse med fremtidige ansøgninger.

Herudover er der kun få yderligere aspekter, hvor Finanstilsynet finder det relevant at præcisere kravene i lovgivningen og Finanstilsynets forventninger til institutterne, jf. afsnit 3.1.1-3.1.5.

3.1.1. Anvendelsesområdet for RTS om ændringer

Anvendelsesområdet for ovennævnte RTS om ændringer er bredt og omfatter langt de fleste ændringer til IRB-metoden. Det betyder, at de fleste ændringer vil resultere i en af disse:

- en ansøgning
- en ex ante-notifikation
  - skal sendes til Finanstilsynet mindst to måneder før planlagt implementering
- en ex post-notifikation
  - kan sendes til Finanstilsynet efter implementering.

Præambel 7 til RTS'en nævner dog nogle få undtagelsestilfælde, hvor institutterne kan gennemføre ændringer uden at involvere Finanstilsynet.

Et typisk eksempel er fejlretning i data. Institutterne kan således godt rette enkeltstående datafejl som led i den daglige drift, uden at det vil være omfattet af RTS'en. Derimod vil en større oprydning i data være omfattet. Der kan være flere eksempler, men det vil komme an på en konkret vurdering.

Alle modeller, som bliver brugt på IRB-området, er omfattet af RTS'en. På samme måde er kravene til vurdering af væsentlighed ikke afhængige af typen af model. Det gælder uanset, om der er tale om delmodeller[3)] og uanset om modellerne også bliver brugt til andre formål. Dette omfatter også værdiansættelsesmodeller, jf. dog afsnit 3.1.3.

I nogle tilfælde bruger institutterne modeller eller data fra en ekstern leverandør. Her har Finanstilsynet en vis forståelse for, at institutterne har behov for en grad af fleksibilitet. Det kan således være vanskeligt for institutterne at have fuld indsigt i – og kontrol over – alle ændringer, som bliver gennemført af en ekstern leverandør. Det er dog vigtigt, at denne fleksibilitet er begrundet med væsentlighed og eventuelle praktiske udfordringer. Rent principielt gælder der ikke lempeligere krav, blot fordi en opgave bliver udført af en ekstern leverandør. Institutterne har således et ansvar for, at aftalerne med den eksterne leverandør er udformet, så det hverken kompromitterer overholdelse af lovgivningen eller en god og transparent governance omkring modelapparatet.

RTS'en omfatter også ændringer til standarder (ofte kaldet "frameworks"), som institutterne bruger på IRB-området. Ændringerne bliver dog først omfattet af RTS'en, når de får betydning i produktion. Derfor vil sådanne ændringer ofte være omfattet af en anden ansøgning eller notifikation – f.eks. om en modelændring, hvor standarden bliver anvendt for første gang. Som udgangspunkt gælder dette alene for lovpligtige standarder. I mange tilfælde anvender institutterne flere standarder end dem, lovgivningen kræver. Disse standarder kan også være omfattet af RTS'en om ændringer[4)], men det vil variere fra sag til sag. Institutterne bør derfor vurdere ændringer i de enkelte standarder i forhold til kravene i RTS'en. Under alle omstændigheder vil standarderne ofte have betydning for vurderingen af en ansøgning. I så fald bør standarderne eller ændringer til standarderne være inkluderet i ansøgningsmaterialet.

3.1.2. Omfang af notifikationer

Det brede anvendelsesområde for RTS'en om ændringer er ikke ensbetydende med en stor administrativ byrde for institutterne.

RTS'ens krav om notifikationer betyder, at Finanstilsynet skal være orienteret om langt de fleste ændringer, men en notifikation er ikke underlagt omfattende krav. Institutterne skal således alene opfylde nogle minimumskrav til dokumentation og governance.

Ligeledes udløser notifikationer ikke en omfattende sagsbehandling hos Finanstilsynet, og dermed udgør notifikationer heller ikke en flaskehals for at gennemføre nødvendige ændringer. Muligheden for ex post-notifikationer er det tydeligste eksempel på, at kravet om notifikationer ikke står i vejen for rettidig implementering af nødvendige forbedringer på IRB-området. Ex post-notifikationer kan samles i større pakker, som institutterne sender til Finanstilsynet en eller flere gange om året.

Skulle der opstå et akut behov for hurtigt at gennemføre ændringer, som resulterer i en ex ante-notifikation, kan institutterne kontakte Finanstilsynet for at aftale nærmere. Finanstilsynet vil i de fleste tilfælde være indstillet på at udvise fleksibilitet med hensyn til sagsbehandlingstiden. Det skal dog være klart, at der er tale om et akut behov.

3.1.3. Særligt om modeller der bruges til flere formål

Som nævnt er alle modeller, der bliver anvendt til IRB-formål, omfattet af RTS'en – herunder også værdiansættelsesmodeller.

Ændringer, som entydigt ikke er relevante for IRB-området, er dog undtaget fra RTS'en, men der vil typisk stadig være en proces med Finanstilsynet.

Der kan f.eks. være tale om en ejendomsværdimodel, som både bliver brugt til IRB-formål og til dispensation fra besigtigelseskravet for realkreditinstitutter. Hvis institutterne alene foretager ændringer vedrørende dispensation fra besigtigelseskravet (f.eks. en ændring af anvendelsesområdet), vil det ikke være omfattet af RTS'en. For realkreditinstitutter kan det dog stadig være relevant at have en proces med Finanstilsynet, hvis de har dispensation fra besigtigelseskravet.

Hvis der derimod er tale om en ændring med relevans for IRB-området, vil det være nødvendigt med en ansøgning eller en notifikation. Som udgangspunkt vil en sådan ansøgning eller notifikation ikke være anderledes end alle andre ansøgninger og notifikationer. Hvis der er tale om en ansøgning, vil det dog ofte være en fordel, at institutterne har en bilateral dialog med Finanstilsynet i god tid inden det forventede ansøgningstidspunkt. Det giver blandt andet mulighed for at afstemme forventningerne til indholdet i ansøgningen og ansøgningsprocessen.

3.1.4. Særligt om ændringer til valideringsmetoden

Det fremgår af RTS'en, at ex post-notifikationer ikke er en mulighed, når det drejer sig om ændringer til valideringsmetoden.

I nogle tilfælde er en ansøgning nødvendig, og RTS'en beskriver de konkrete kriterier for dette. I mange tilfælde vil en ex ante-notifikation dog være tilstrækkelig.

Finanstilsynet forventer, at institutterne løbende forbedrer valideringsmetoden. Her er det vigtigt, at processen overfor Finanstilsynet ikke står i vejen for at gennemføre forbedringer. Det er dog også Finanstilsynets erfaring, at det er muligt at finde en fornuftig balance mellem processen overfor Finanstilsynet og behovet for løbende forbedringer af valideringsmetoden.

I tilfælde, hvor ændringer til valideringsprocessen er klare og indiskutable forbedringer, er en ansøgning således ikke påkrævet. Her vil en ex ante-notifikation være tilstrækkelig. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor omfanget af valideringsprocessen vokser ved at tilføje nye analyser uden at fjerne eksisterende analyser.

3.1.5. Validering af ændringer

Institutternes politik for ændringer skal adressere, i hvilket omfang en ændring skal valideres inden implementering[5)].

I den forbindelse har institutterne en vis fleksibilitet. Herunder har de mulighed for at tilpasse omfanget af kvantitative analyser og alene gennemføre de analyser, som er relevante i den konkrete situation. I nogle tilfælde kan institutterne også helt fravælge kvantitative analyser til fordel for en mere kvalitativ vurdering.

Tilsvarende kan institutterne i nogle tilfælde vælge helt at undlade en validering.

Uanset ovenstående er det Finanstilsynets erfaring, at validering inden implementering er et væsentligt aspekt i forhold til at opnå robuste modeller. Det er således stærkt uhensigtsmæssigt at implementere ændringer, som skal ændres efter kort tid, hvis det kunne være undgået med en passende validering. Valideringen tilfører desuden ofte værdi for institutternes governance, da de relevante interessenter bedre kan tage en kvalificeret beslutning, når der indgår en uafhængig validering i beslutningsgrundlaget.

Finanstilsynet har derfor en klar forventning om, at institutterne validerer ændringer inden implementering, i det omfang valideringen bidrager til formålet om robuste modeller. Derimod bør det ikke være processen overfor Finanstilsynet (ansøgning, ex ante-notifikation eller ex post-notifikation), der afgør, om institutterne gennemfører en validering. Tilsvarende bør indholdet og omfanget af valideringen ikke afhænge af processen overfor Finanstilsynet.

I de tilfælde, hvor institutterne helt fravælger en validering, bør der være en passende governance om beslutningen. Desuden bør governance-processen være dokumenteret, og dokumentationen skal indgå i materialet til Finanstilsynet. Det udelukker ikke, at institutterne i deres ændringspolitik kan have faste kriterier for, hvornår der skal foretages en validering. Det bør blot fremgå af dokumentationen, så det er klart for alle interessenter, at et eventuelt fravalg af validering er i overensstemmelse med institutternes ændringspolitik.

Under alle omstændigheder skal valideringsenheden altid involveres i kategoriseringen af ændringen, jf. artikel 11(2)(d) i RTS'en om tilsynsmetode[6)]. Det gælder også, når institutterne helt fravælger validering af en ændring.

3.2. Ansøgninger om ændringer

Helt overordnet bør institutterne sikre sig, at en ansøgning er komplet, inden de sender den. Det omfatter overholdelse af alle relevante krav i både CRR-forordningen og i EBA's produkter. Kravene er omfattende, og det er derfor en kompleks opgave, hvor det er vigtigt ikke at undervurdere konsekvenserne for bl.a. governance og dokumentation, jf. afsnit 3.2.1-3.2.7.

Da ansøgningen bør være komplet, kan institutterne ikke planlægge med at eftersende materiale.

Derimod kan institutterne i nogle tilfælde have en interesse i at reducere kompleksiteten i udviklingsprojekter og ansøgningsprocesser ved at søge om ændringer, som ikke lever op til alle krav i lovgivningen.

Finanstilsynet har en vis forståelse for dette og udelukker ikke, at en ansøgning kan godkendes, selv om nogle krav ikke er overholdt. Det forudsætter dog følgende:

- Manglerne fremgår klart af ansøgningen.
- Ansøgningen indeholder en plan for at sikre overholdelse af alle krav.
- Institutterne har kompenserende foranstaltninger, indtil fuld overholdelse er på plads.

Institutterne bør drøfte en sådan ansøgning med Finanstilsynet i god tid før forventet ansøgningstidspunkt.

3.2.1. Generelt om overnance i forbindelse med ansøgninger

For at sikre ansøgninger af tilstrækkelig høj kvalitet – og dermed effektive ansøgningsprocesser – er det afgørende, at institutterne har velfungerende governanceprocesser.

Det indebærer, at ansøgningerne er underlagt en kritisk gennemgang fra institutternes forsvarslinjer. Ligeledes er det vigtigt, at institutterne har en grundig og komplet intern godkendelsesproces.

Det er vigtigt, at forsvarslinjernes rapporter er til rådighed i den interne godkendelsesproces, og at rapporterne er en del af godkendelsesmaterialet. Det gælder også for eventuelle udvalg og komiteer, som behandler ansøgningen før den endelige interne godkendelse.

3.2.2. Selvvurdering

For at sikre overholdelse af det omfattende regelsæt er det nødvendigt, at institutterne gennemgår kravene. Finanstilsynet forventer derfor, at institutterne i forbindelse med ansøgninger om ændringer laver en selvvurdering, som afspejler, at gennemgangen er:

- systematisk, så det er tydeligt, at institutterne har forholdt sig til alle relevante krav
- dokumenteret, så det er klart, hvordan institutterne opfylder de enkelte krav.

I forhold til det sidste punkt om dokumentation kan institutterne med fordel medtage referencer til andre dele af ansøgningen (f.eks. modeldokumentationen).

Selvvurderingen bør omfatte alle relevante dele af CRR-forordningen. Det drejer sig som udgangspunkt om artikel 169-191. I praksis vil der dog ofte være en række artikler, hvor institutterne blot kan skrive ”n/a”, fordi artiklen ikke er relevant for den pågældende ansøgning.

Institutterne bør også medtage en selvvurdering af nogle udvalgte artikler i EBA’s RTS om tilsynsmetode[7)]. Det drejer sig om følgende:

- artikel 27-29 for ansøgninger om ændret definition af misligholdelse
- kapitel 4, 5 og 7[8)] for ansøgninger om udrulning på porteføljer, der har været omfattet af en undtagelse eller en udrulningsplan[9)]
- artikel 31, 37 og 39 for ansøgninger om modelændringer
- artikel 34 for ansøgninger om ændret ratingskala.

Det primære formål med en selvvurdering af ovenstående udvalgte artikler i RTS’en om tilsynsmetode er at ensrette kravene til dokumentation.

Herudover indeholder EBA's retningslinjer og tekniske standarder på IRB-området en række krav, som selvvurderingen også bør omfatte. Det præcise omfang vil være forskelligt fra ansøgning til ansøgning. Der er f.eks. en række krav, som alene er relevante for LGD og CF.

Selvvurderingen bør indeholde en eksplicit stillingtagen til alle relevante artikler og underpunkter for at leve op til formålet om en systematisk gennemgang. Institutterne kan godt vælge at lave en udførlig vurdering af én artikel og så henvise til denne ved vurderingen af andre artikler. Derimod bør institutterne ikke gruppere et større antal artikler, da det ofte fører til for overordnede vurderinger.

Nogle af kravene i lovgivningen har generel karakter i den forstand, at de ikke alene er relevante for den model, som ansøgningen vedrører. Det gælder f.eks. krav om gennemgang af estimater og anvendelse af risikoparametre[10)].

Det er vigtigt, at institutterne i deres selvvurdering ikke afgrænser sig fra disse generelle krav, da de har betydning for Finanstilsynets samlede vurdering – herunder vurderingen af ansøgningens komplethed.

Derimod kan institutter med fordel fremhæve, hvis dele af selvvurderingen svarer til en tidligere ansøgning. Tilsvarende kan det være hensigtsmæssigt at fremhæve, hvis institutterne har anvendt en eller flere standarder, som Finanstilsynet allerede er bekendt med.

3.2.3. Valideringsfunktionens rolle i forbindelse med ansøgninger

Finanstilsynet forventer, at alle ansøgninger om ændringer indeholder en valideringsrapport. Den eneste undtagelse er, når ansøgningen vedrører ændringer til selve valideringsmetoden.

I forbindelse med rapporten har valideringsfunktionen en række opgaver. Herunder har valideringsfunktionen et særligt ansvar på udvalgte områder, jf. afsnit 5. Valideringsfunktionen har dog også ansvar for at rapportere om institutternes overholdelse af relevant lovgivning. Ansøgningen bør derfor indeholde dokumentation for valideringsfunktionens vurdering af hvert enkelt krav i institutternes selvvurdering (artikel for artikel).

Valideringsfunktionen bør ikke afgrænse sig fra dele af selvvurderingen. Derimod kan valideringsfunktionen godt tage udgangspunkt i det arbejde, der allerede er udført andre steder i organisationen, f.eks. af modeludviklingen. Finanstilsynet er således indforstået med, at valideringsfunktionen dedikerer flest ressourcer til de krav, hvor det giver mest værdi. Finanstilsynet forventer med andre ord ikke, at valideringsfunktionen foretager en dybdegående gennemgang af alle krav.

Tilsvarende kan valideringsfunktionen vælge at uddelegere opgaver til andre kontrolfunktioner i anden forsvarslinje. Det kan ofte give mening, hvis ekspertisen på et bestemt område ligger et andet sted i organisationen. Det er dog vigtigt, at alle konklusioner bliver samlet i én valideringsrapport, og at det er valideringsfunktionen, som har ansvaret for denne rapport.

3.2.4. Intern revisions rolle i forbindelse med ansøgninger

Finanstilsynet forventer, at alle ansøgninger om ændringer indeholder en revisionsrapport. Der er ingen undtagelser fra dette, og det gælder dermed f.eks. også, når der er tale om en ansøgning om ændringer til valideringsmetoden.

I revisionsrapporten forventer Finanstilsynet, at Intern revision forholder sig til overholdelsen af al relevant lovgivning. Ofte vil Intern revision udvælge nogle områder til en grundigere gennemgang, men ved planlægningen af sit arbejde kan Intern revision tage udgangspunkt i det arbejde, der allerede er udført i de andre forsvarslinjer. Finanstilsynet er indforstået med dette og har ingen eksplicitte krav eller forventninger til dybden af Intern revisions gennemgang.

Derimod har Finanstilsynet en klar forventning til bredden af gennemgangen. Intern revision bør således ikke afgrænse sig fra nogen krav, og som minimum bør Intern revision gennemgå institutternes selvvurdering, inklusive valideringsfunktionens vurdering. Her bør det klart fremgå eksplicit for hvert enkelt krav i selvvurderingen, om Intern revision er enig.

3.2.5. Forsvarslinjernes observationer

Som hovedregel bør forsvarslinjernes observationer være lukket før indsendelse af en ansøgning. Den enkelte forsvarslinje lukker selv sin observation. Det er f.eks. utilstrækkeligt, hvis modeludviklingen blot konstaterer, at den har taget højde for valideringens observationer.

Uanset ovenstående hovedregel er Finanstilsynet dog indforstået med, at der kan være visse undtagelser. Disse undtagelser kan opdeles i tre kategorier:

- For det første kan der være observationer, som i sagens natur ikke kan lukkes før indsendelse af ansøgningen. Der kan f.eks. være tale om forhold, hvor den mest passende handling fra institutternes side er overvågning.
- For det andet kan der være observationer, som har mere karakter af anbefalinger end af observerede mangler ved ansøgningen[11)]. Der skal være plads til sådanne anbefalinger, uden at det fører til unødige forsinkelser af en ansøgning. Omvendt skal denne fleksibilitet kun bruges i tilfælde, hvor der ikke er tale om deciderede mangler.
- For det tredje kan der opstå situationer med uenighed mellem forsvarslinjerne. Dette er ikke i sig selv problematisk, da både anden og tredje forsvarslinje netop tilfører værdi ved at komme med en uafhængig udfordring af ansøgningen. Forsvarslinjerne skal derfor ikke forhandle sig til enighed. I stedet bør beslutningen om håndtering af observationen eskaleres til det rette niveau i organisationen. Det præcise niveau afhænger af de enkelte institutters governance-struktur. Beslutningsprocessen bør være dokumenteret og fremgå af ansøgningen.

Udover ovenstående kan der som nævnt i indledningen til afsnit 3.2 ovenfor også være tilfælde, hvor institutterne vælger at sende en ansøgning, selv om ikke alle krav i lovgivningen er overholdt. Det har dog ikke nødvendigvis noget at gøre med forsvarslinjernes observationer, da disse tilfælde bør være identificeret, før forsvarslinjernes gennemgang.

3.2.6. Implementering

Finanstilsynet stiller ikke krav om omfattende implementeringstest i forbindelse med en ansøgning. Det er tilstrækkeligt, hvis institutterne medtager en overordnet implementeringsplan i ansøgningen. Institutterne kan så forvente, at Finanstilsynets afgørelse indeholder en betingelse om opfølgning på implementeringen.

Implementeringsplanen skal blandt andet beskrive, hvordan institutterne vil sikre en korrekt implementering. Selve implementeringen kan dog ske efter, at Finanstilsynet har truffet afgørelse. Institutterne kan også gennemføre de nødvendige implementeringstest efter Finanstilsynets afgørelse.

Selv om planen kan være overordnet, skal den dog gøre det muligt at tage stilling til ansøgningen på et oplyst grundlag. Dermed kan væsentlige beslutninger om implementeringen ikke være uafklarede på ansøgningstidspunktet.

Et eksempel på en sådan væsentlig beslutning om implementeringen kan være, hvis en ansøgning om en ny model kræver tilpasning af institutternes retningslinjer for overrides[12)]. Ansøgningen vil i eksemplet være nødt til at indeholde de nye retningslinjer, hvorimod detaljer om intern kommunikation og lignende kan afvente den endelige implementering.

Generelt bør der ikke opstå situationer, hvor der foretages ændringer efter godkendelsen, men før implementeringen. I helt særlige situationer kan det dog ske alligevel. I disse særlige tilfælde forventer Finanstilsynet samme krav til den interne governance, som hvis modellen var i produktion. Det vil sige, at institutterne skal følge deres politik for IRB-ændringer. Derudover skal Finanstilsynet involveres inden implementering af ændringen – uanset institutternes klassificering af ændringen. Materialet til Finanstilsynet skal ikke afvige fra det materiale, som Finanstilsynet ville modtage om ændringen, hvis modellen var i produktion.

3.2.7. Konsekvensberegninger

En ansøgning om ændringer skal belyse de kvantitative effekter af ændringen. Dette fremgår allerede af RTS'en om ændringer, og det er desuden vigtig information for institutternes ledelse.

Som udgangspunkt har Finanstilsynet begrænsede krav til konsekvensberegninger. Det er op til institutterne at få belyst alle relevante effekter, og i mange tilfælde vil institutternes ledelse givetvis have mindst lige så stort behov som Finanstilsynet for at få et retvisende billede af konsekvenserne af ændringen.

For at kunne sammenligne institutterne på tværs ønsker Finanstilsynet dog at modtage nogle få standardiserede oplysninger i form af nogle supplerende skemaer, jf. bilag 2 til denne vejledning.

Formålet med såvel institutternes egne konsekvensberegninger som Finanstilsynets standardiserede beregninger er ikke at få en eksakt beregning – men derimod et kvalificeret bud på størrelsesordenen af ændringerne. Derfor er Finanstilsynet indforstået med, at der kan være nogle effekter, som institutterne

af hensyn til væsentlighed eller af praktiske årsager ikke medregner. Det kan f.eks. være effekter af overrides eller afledte effekter via institutternes stresstest. Hvis institutterne forudser væsentlige effekter på disse områder, bør effekterne dog som minimum beskrives kvalitativt.

4. Håndtering af underestimering

IRB-institutterne skal fastsætte velfunderede interne retningslinjer for situationer, hvor de faktiske værdier for sandsynligheden for misligholdelse (PD), tab givet misligholdelse (LGD) og konverteringsfaktorer (CF) afviger så meget fra de forventede værdier, at det skaber usikkerhed om gyldigheden af disse estimater. Det fremgår af CRR-forordningens artikel 185, stk. 1, litra e[13)].

Dette afsnit beskriver Finanstilsynets praksis i forhold til håndtering af underestimering.

Afsnittet vedrører alene de risikoparametre, som institutterne bruger til kapitaldækning.

4.1. Opdatering og tidligere versioner af vejledningen

Vejledningen er senest opdateret i juli 2025. Den opdaterede vejledning beskriver håndtering af underestimering for modeller, som er udviklet i overensstemmelse med EBA's retningslinjer om estimering[14)].

I en overgangsperiode vil danske institutter dog fortsat have modeller, som ikke lever op til retningslinjerne. For disse modeller vil det fortsat være muligt at bruge den version af vejledningen om håndtering af underestimering, som var gældende indtil juli 2025. Denne version fremgår af bilag 3.

4.2. Sammenhæng mellem vejledning, CRR og EBA's retningslinjer

Baggrunden for opdateringen i juli 2025 er, at EBA's retningslinjer indeholder nogle nye krav til modeller – og dermed også nogle begreber, som den hidtidige version af vejledningen ikke tog højde for. Begreberne fremgår af afsnit 4.3. Finanstilsynet har fundet det nødvendigt at opdatere vejledningen, så den tager højde for disse begreber.

Herudover er der begrænset sammenhæng mellem vejledningen og EBA's retningslinjer, da retningslinjerne kun adresserer underestimering på meget overordnet niveau og kun for implementerede modeller, jf. retningslinjernes afsnit 9 "Gennemgang af estimater".

Selv om EBA har udarbejdet omfattende retningslinjer og tekniske standarder på IRB-området, er de fælleseuropæiske regler om håndtering af underestimering således begrænset til de relativt overordnede formuleringer i CRR, artikel 185, retningslinjernes afsnit 9 og i EBA's valideringshåndbog[15)]. Finanstilsynet finder derfor, at en vejledning fortsat er relevant, så IRB-institutterne kender til Finanstilsynets praksis og har mulighed for at indrette sig efter denne.

4.3. Definitioner

Som tidligere nævnt indeholder EBA's retningslinjer begreber, som er vigtige for vejledningen. Modeller udviklet i overensstemmelse med retningslinjerne vil således resultere i estimater, der kan deles op i[16) :

- Best Estimate (BE) – det bedste bud på PD og LGD[17) uden indregning af forsigtighed
- Margin of Conservatism (MoC) – et forsigtighedstillæg, som skal afspejle:
  - data- og metodemæssige mangler (MoC A)
  - ændringer i udlånspolitik, risikoappetit og andre kilder til usikkerhed (MoC B)
  - generelle estimeringsfejl (MoC C).

Herudover introducerer EBA's retningslinjer begrebet[18) :

- Conservatism in Application (CiA) – forsigtighed i anvendelsen af modellerne i tilfælde af manglende data o.l.

Endeligt er det relevant at definere forskellige former for underestimering:

- Absolut underestimering
  - Enhver afvigelse, hvor de observerede værdier er større end de forventede værdier.
- Væsentlig underestimering
  - Underestimeringen er ikke nødvendigvis statistisk signifikant, men tilstrækkeligt stor til, at det kalder på handling.
  - Baseret på en kvalitativ vurdering, evt. understøttet af interne retningslinjer.
- Statistisk signifikant underestimering
  - Underestimeringen er så stor, at den ligger udenfor de konfidensbånd eller testværdier, som institutterne har fastsat.
  - Underestimeringen skal altid opfattes som væsentlig.
- Gentagen underestimering
  - Underestimeringen forekommer to eller flere år i træk.
  - Størrelsen på underestimeringen er som udgangspunkt ikke afgørende.

4.3.1. Særligt om Best Estimate (BE)

Som nævnt i det foregående er BE det bedste bud på estimaterne uden indregning af forsigtighed. Det mest oplagte eksempel på en sådan forsigtighed er MoC, og i sagens natur er MoC noget, der bliver lagt til BE.

Der er dog også andre eksempler på forsigtighed. Herunder indeholder lovgivningen på området forskellige minimumsværdier, som f.eks. minimumsværdier for PD, jf. artikel 160 i CRR. Principielt vil det være mest korrekt at korrigere BE for disse minimumsværdier, så der slet ikke indgår forsigtighed i estimatet. Finanstilsynet er dog åben overfor, at institutterne har metodefrihed på dette område, hvad angår håndtering af underestimering. Derimod ser Finanstilsynet anderledes på problemstillingen i forhold til detaljeringsgraden i valideringen, jf. afsnit 5.5.

Tilsvarende er Finanstilsynet indforstået med, at institutternes analyser ikke nødvendigvis indebærer en særskilt kvantificering af CiA. I praksis vil CiA dermed ofte være indeholdt i BE.

Dog forventer Finanstilsynet, at institutterne foretager en mere kvalitativ vurdering af, hvor stor betydning CiA har for vurderingen af såvel selve BE-modellen (uden indregning af MoC) som det endelige estimat (med indregning af MoC).

Det skal dermed ikke være CiA, der sikrer, at en model ikke underestimerer.

For LGD og CF kan der også opstå tvivl om, hvad der forstås ved BE-modellen, fordi institutterne både anvender estimater baseret på langsigtede gennemsnit og nedgangsjusterede estimater, jf. artikel 181(1)(b) og 182(1)(b) i CRR. I forhold til denne vejledning er det afgørende, hvilke estimater institutterne bruger til kapitaldækningsformål. Hvis institutterne f.eks. bruger nedgangsjusteret LGD til kapitaldækningsformål, så skal BE-modellen forstås som nedgangsjusteret LGD før indregning af forsigtighed.

4.3.2. Særligt om væsentlig hhv. statistisk signifikant underestimering

Institutterne kan bruge statistiske metoder til at vurdere underestimering. Metoderne bør dog altid suppleres med en mere kvalitativ vurdering, og de statistiske metoder bør ikke bruges mekanisk.

Det skyldes, at statistiske konfidensbånd i nogle tilfælde kan være meget brede. Derfor bør institutterne forholde sig til, om de brugte statistiske metoder giver meningsfulde resultater.

Omvendt er Finanstilsynet indforstået med, at der er væsentlige fordele ved at bruge veldefinerede mål. Herunder bidrager veldefinerede mål til at sikre konsistente vurderinger over tid og på tværs af organisationen.

Finanstilsynet kan derfor acceptere, at institutterne tager udgangspunkt i statistiske mål i deres vurdering af underestimering. Den supplerende kvalitative vurdering kan være understøttet af interne retningslinjer, som også indeholder objektive mål (f.eks. afvigelser i procentpoint). Den kvalitative vurdering – og eventuelle interne retningslinjer – bør fange de situationer, hvor der forekommer væsentlig underestimering, selv om denne ikke er statistisk signifikant.

4.4. Relevante sondringer

Som det vil fremgå i det følgende, finder Finanstilsynet det relevant at sondre mellem nye modeller og implementerede modeller.

Herudover er det relevant at sondre mellem:

- den samlede model (set over hele observationsperioden og udvalgte dele af observationsperioden)
- væsentlige delsegmenter (set over hele observationsperioden og udvalgte dele af observationsperioden).

Institutterne bør således analysere modellerne for underestimering på alle ovennævnte skæringer. Analyserne bør foretages for såvel nye som implementerede modeller og med og uden indregning af MoC. For analyser af udvalgte dele af observationsperioden bør fokus særligt være på de seneste år.

4.4.1. Særligt om væsentlig delsegmenter

Hvis en portefølje bliver delt op i tilstrækkeligt små delsegmenter, vil der altid være områder med underestimering. Dog er nogle delsegmenter så væsentlige, at underestimering ikke bør forekomme.

Det er som udgangspunkt op til de enkelte institutter at definere, hvad der udgør et væsentligt delsegment. Det vil variere fra institut til institut og kan blandt andet afhænge af koncernstruktur og antallet af markeder, som institutterne opererer på. Det kan også have betydning, om institutterne har mange, specialiserede modeller eller få, generelle modeller.

Uanset ovenstående finder Finanstilsynet, at det altid er relevant at analysere forskellige grader af kreditkvalitet. Det er f.eks. uhensigtsmæssigt, hvis en PD-model undervurderer risikoen på kunderne i den bedste ende af ratingskalaen, selv om den samlede model ikke underestimerer. Det er dog ikke nødvendigt at definere hver ratingklasse som et væsentligt delsegment – særligt fordi det kan resultere i segmenter med meget få kunder. I stedet kan institutterne vælge at arbejde med grupper af ratingklasser og definere disse som væsentlige delsegmenter.

For LGD- og CF-modeller gælder noget tilsvarende, selv om institutterne ikke nødvendigvis bruger LGD- og CF-klasser. Institutterne bør således sikre, at modellerne som minimum fungerer hensigtsmæssigt for eksponeringer med hhv. høje og lave LGD- og CF-estimater.

Kreditkvalitet er den eneste dimension, som Finanstilsynet forventer som fast bestanddel i definitionen af væsentlige delsegmenter. Ofte kan der være flere væsentlige delsegmenter, men her spiller de institutspecifikke forhold en vigtig rolle, jf. boks 2.

Boks 2: Overvejelser i forbindelse med definition af væsentlige delsegmenter

Følgende er eksempler på overvejelser, som institutterne kan gøre sig:

- Skal modellen dække eksponeringer i flere lande?
- Skal modellen dække kunder i hele Danmark?
  - Er der regionale forskelle?
- Skal modellen dække eksponeringer i forskellige selskaber?
  - Skal den f.eks. dække både bank og realkredit?
- Skal modellen dække mange forskellige brancher?
  - Er der brancher med meget forskellige karakteristika?
  - Er der f.eks. forskellige regnskabsprincipper eller branchespecifikke risici?
- Har modellen flere kalibreringssegmenter?

Eksponeringsomfanget er en faktor for alle spørgsmålene. En model kan f.eks. godt dække flere lande, uden at de enkelte lande i sig selv udgør væsentlige delsegmenter, fordi eksponeringsomfanget er begrænset.

Der er ikke tale om en udtømmende liste. Institutterne bør derfor overveje, om der er yderligere forhold, som har betydning for definitionen af væsentlige delsegmenter. Herunder bør institutterne overveje, om det er relevant at analysere forskellige kombinationer af delsegmenter, f.eks. kombinationen af kreditkvalitet og geografiske forhold. Det gælder særligt modeller, der skal dække meget bredt.

4.5. Konjunkturegenskaber

Estimaterne fra en PD-model kan ikke altid sammenlignes direkte med observerede misligholdelsesrater. Det skyldes modellernes konjunkturegenskaber, hvor mange PD-modeller er konstrueret til at give dæmpede udsving hen over et konjunkturforløb. Tilsvarende kan LGD- og CF-estimater ikke altid sammenlignes med observerede tabs- og udnyttelsesrater, fordi modellerne skal ramme downturn eller langsigtede niveauer og derfor være relativt stabile.

Til brug for vurdering og håndtering af underestimering forventer Finanstilsynet derfor, at institutterne foretager en konkret omregning af enten modellernes estimater eller de observerede værdier[19)]. Omregningen bør sikre, at estimerede og observerede værdier er sammenlignelige.

Finanstilsynet er indforstået med, at en sådan omregning er forbundet med en vis usikkerhed. Derfor kan det være nødvendigt at supplere med en kvalitativ vurdering. Der bør dog ikke være tale om en rent kvalitativ vurdering. Det er således vanskeligt at opnå konsistente vurderinger over tid og på tværs af organisationen uden et objektivt udgangspunkt for vurderingen.

4.5.1. Særligt om LGD og CF

Som det fremgår, gælder ovenstående afsnit om konjunkturegenskaber både PD, LGD og CF. For LGD og CF gælder dog nogle særlige forhold, som kan komplicere vurderingen og en eventuel omregning.

Det drejer sig blandt andet om følgende:

- Inddrivelsesperioder varierer.
  - Pengestrømme efter misligholdelsestidspunktet finder sted under både gode og dårlige konjunkturer og med varierende diskonteringsrente.
  - Konjunkturegenskaber er vanskelige at kvantificere på segmentniveau.
  - Tabsrater på de nyeste afsluttede sager er ikke nødvendigvis et udtryk for den aktuelle økonomiske situation.
- Data fra de seneste år indeholder en høj andel uafsluttede sager.
  - Konklusioner om nyere sager er forbundet med stor usikkerhed.
- Downturn-estimater er typisk opgjort på porteføljeniveau.

- Det kan være svært at omregne til passende downturn-niveauer til vurdering af underestimering for delsegmenter.

På den baggrund har Finanstilsynet en vis forståelse for, at institutterne har brug for en grad af fleksibilitet i forbindelse med vurderingen af LGD og CF. Det er dog vigtigt, at denne fleksibilitet er begrundet i de praktiske problemer, der kan opstå. Institutterne bør derfor bestræbe sig på at skabe et så objektivt udgangspunkt for vurderingen som muligt, uanset om vurderingen vedrører PD, LGD eller CF. Tilsvarende bør institutterne sikre, at der bliver reageret rettidigt på observerede problemer, og at den usikkerhed, der er forbundet med vurderingen, bliver håndteret tilstrækkeligt forsigtigt.

Har institutterne taget de nævnte hensyn, er Finanstilsynet til gengæld indstillet på, at institutternes retningslinjer ikke nødvendigvis afspejler en datadrevet og teoretisk velfunderet tilgang. Retningslinjerne kan godt tage udgangspunkt i ekspertvurderinger.

I praksis vil Finanstilsynet være indstillet på at være fleksibel på et eller flere af følgende områder:

- Institutterne får ikke for alvor testet downturn-elementet under gode og normale konjunkturer.
  - Til gengæld bør institutterne sikre, at de langsigtede gennemsnit bliver analyseret tilstrækkeligt.
  - Det kan f.eks. være ved at fjerne downturn-elementet fra estimaterne.
- Institutterne undlader at foretage en egentlig omregning af modellens estimater eller observerede værdier.
  - I stedet bør institutterne på anden vis sikre et objektivt og tilstrækkeligt forsigtigt udgangspunkt for vurderingen.
  - Det kan f.eks. være i form af retningslinjer, der specificerer, at observeret LGD som minimum skal ligge et vist antal procentpoint under downturn-estimatet.
- Institutterne har relativt lempelige kriterier for, hvornår underestimering i de seneste år (med mange uafsluttede sager) skal betragtes som væsentlig.
  - Kriterierne bør dog stadig understøtte, at institutterne reagerer rettidigt, hvis de observerer væsentlige problemer.
- Institutterne har relativt lempelige kriterier for, hvornår underestimering på delsegmenter med meget få datapunkter skal betragtes som væsentlig.

I alle tilfælde bør institutterne supplere med analyser af stabilitet i downturn-estimaterne over tid (dvs. om disse estimater faktisk afspejler et downturn).

4.6. Nye modeller

Generelt har Finanstilsynet højere forventninger til nye modeller end til allerede implementerede modeller. Det skyldes, at institutterne kan og bør adressere kendte problemer, inden de implementerer en ny model.

4.6.1. BE-modellen

Mere konkret finder Finanstilsynet, at BE-modellen ikke bør underestimere samlet set over tid. Det vil sige, at blot en absolut underestimering er problematisk.

Institutterne bør som nævnt i afsnit 4.4 også analysere væsentlige delsegmenter og udvalgte dele af dataperioden. Her er der dog lidt større frihedsgrader, jf. nedenstående. Det skyldes, at en BE-model per definition ikke er konservativ. Der vil derfor f.eks. være år, hvor modellen underestimerer.

Gentagen underestimering i de seneste datapunkter bør dog som minimum udløse yderligere analyse – og tilsvarende, hvis der er væsentlig underestimering i det seneste år i observationsperioden. En sådan underestimering skaber usikkerhed om, hvordan modellen vil fungere umiddelbart efter implementering. Modellen kan dog muligvis stadig godkendes, hvis institutternes analyser kan give en tilfredsstillende forklaring på den observerede udvikling.

Noget tilsvarende gælder i tilfælde af underestimering på væsentlige delsegmenter. En sådan underestimering indikerer, at der er potentiale for at forbedre BE-modellen, og institutterne bør undersøge mulighederne for dette. Det kan dog være vanskeligt helt at undgå underestimering, men væsentlig underestimering bør ikke forekomme.

De nødvendige tiltag bør som altovervejende hovedregel foretages direkte i BE-modellen. Finanstilsynet udelukker dog ikke, at institutterne i nogle tilfælde kan bruge MoC som en tilbagefaldsløsning.

4.6.2. BE plus MoC

Da Finanstilsynet forventer, at der ikke er underestimering for den samlede BE-model, bør underestimering i sagens natur heller ikke forekomme efter indregning af MoC.

Absolut underestimering bør heller ikke forekomme for væsentlige delsegmenter efter indregning af MoC. Institutterne bør ikke implementere en model med kendte problemer, når der er mulighed for at løse problemerne inden implementering. Institutterne bør som nævnt have løst evt. problemer med væsentlig underestimering i selve BE-modellen, og efter indregning af MoC bør der ikke være nogen kendte problemer tilbage. Er det alligevel tilfældet, har institutterne – som en sidste tilbagefaldsløsning – mulighed for at øge MoC.

Noget tilsvarende gælder i princippet for de seneste år af observationsperioden. Her vil Finanstilsynet forholde sig skeptisk til underestimering, men hvis der ikke er tale om væsentlig underestimering, kan det være relevant at acceptere underestimeringen.

4.7. Implementerede modeller

Det er forventeligt, at allerede implementerede modeller over tid kan begynde at vise svaghedstegn, f.eks. i forhold til underestimering. Finanstilsynets forventninger er derfor lidt lempeligere for modeller, der allerede er implementeret, end for nye modeller, som institutterne ansøger om tilladelse til at bruge.

4.7.1. BE-modellen

Særligt for BE-modellen finder Finanstilsynet, at underestimering ikke i sig selv udgør et akut problem. Det gælder både for den samlede model, væsentlige delsegmenter og udvalgte dele af observationsperioden.

Underestimering i BE-modellen kan dog betragtes som et advarselssignal, og det bør give anledning til overvejelser i institutterne[20)]. Institutterne bør f.eks. overveje, om problemet kan forklares, og om det umiddelbart kan løses. Tilsvarende bør institutterne overveje, om det vil være relevant at genudvikle eller re-estimere modellen. Det kan også være, at der i en periode er behov for øget monitorering.

Der er dog ikke nødvendigvis behov for en hurtig reaktion fra institutterne. Som hovedregel kan institutterne iværksætte de nødvendige tiltag som led i den almindelige prioritering af opgaverne på IRB-området.

4.7.2. BE plus MoC

Finanstilsynet kan acceptere, at der også kan forekomme absolut underestimering efter indregning af MoC. Der bør dog ikke være gentagen underestimering i den seneste periode eller væsentlig underestimering i det seneste år. Er det tilfældet, forventer Finanstilsynet, at institutterne tager konkret handling i overensstemmelse med afsnit 4.8 nedenfor.

Denne forventning gælder både for den samlede model og for væsentlige delsegmenter.

Det er vigtigt, at der ikke er underestimering på modelniveau. Det gælder også, selvom institutterne for modellerne samlet set ikke afsætter for lidt kapital. Dette er bl.a. henset til, at resultaterne fra modellerne bruges i institutternes forretning.

Underestimering for én model kan derfor ikke opvejes af overestimering for en anden. Underestimering for én parameter (PD, LGD eller CF) indenfor et segment, som f.eks. privatkunder, kan heller ikke opvejes af en overestimering for en anden parameter indenfor samme segment.

Uanset ovenstående er Finanstilsynet indstillet på, at underestimering i en delmodel ikke nødvendigvis kræver en hurtig reaktion fra institutterne, hvis den samlede model ikke underestimerer. Det kan være f.eks. være tilfældet i en LGD-model, som er sammensat af en model for ”no loss” og en model for ”loss given loss”.

4.8. Søjle 1, søjle 2 og ændringer

I den version af vejledningen, der var gældende indtil juli 2025, var det muligt midlertidigt at håndtere underestimering med et søjle 2-tillæg, jf. bilag 3. Som nævnt kan bilag 3 fortsat være relevant for modeller, der ikke lever op til EBA’s retningslinjer.

For øvrige modeller er der som hovedregel ikke behov for at håndtere underestimering i søjle 2. Opdelingen i BE og MoC gør det således muligt at bruge søjle 1 til både langsigtet og midlertidig håndtering af underestimering.

Når institutterne har konstateret behov for at håndtere underestimering, bør de derfor iværksætte et arbejde med at få tilpasset eller genudviklet BE-modellen. Da en sådan tilpasning eller genudvikling ofte er tidskrævende, kan institutterne midlertidigt håndtere underestimeringen ved at indføre en MoC eller øge en eksisterende MoC.

Indførelse af MoC og efterfølgende ændringer af MoC skal følge samme proces som alle andre ændringer[21)]. Det vil i de fleste tilfælde sige, at ændringen skal kategoriseres som en ansøgning, ex ante-notifikation eller ex post-notifikation i overensstemmelse med RTS om ændringer.

Finanstilsynet forventer, at der i de fleste tilfælde vil være tale om notifikationer.

Præambel 7 i RTS om ændringer giver dog mulighed for, at visse ændringer kan falde helt udenfor anvendelsesområdet. Det kan ikke udelukkes, at nogle institutter kan have en proces, der er så veldefineret, at den er omfattet af præambel 7. I praksis vil det formentlig betyde, at processen er helt mekanisk og dermed uafhængig af kvalitative vurderinger.

Der kan også opstå spørgsmål om størrelsen på den MoC, som institutterne indfører, når der er konstateret behov for at håndtere underestimering. Hvis en model underestimerer i en backtest, må det med rimelighed kunne antages, at underestimeringen også vil gælde fremadrettet. Institutterne bør derfor fastsætte MoC ved at skalere estimatet fra backtesten, hvor underestimeringen er konstateret, til det observerede niveau i samme backtest efter omregning, så estimerede og observerede værdier er sammenlignelige, jf. afsnit 4.5. Institutterne kan ikke fastsætte MoC ud fra en sammenligning af det observerede niveau fra backtesten og de nuværende estimater selvom estimaterne måtte være steget, siden backtesten blev udarbejdet. Hvis institutterne siden udarbejdelsen af backtesten har foretaget justeringer i BE-modellen for at adressere underestimeringen, kan dette naturligvis indgå i den samlede vurdering af modellens underestimering og MoC. Indtil institutterne har fundet frem til en løsning i BE-modellen, bør MoC justeres op og ned i takt med, at den observerede underestimering ændrer sig i nyere backtests.

Uanset ovenstående er Finanstilsynet indforstået med, at institutterne i en kortere periode kan vælge at håndtere underestimering i søjle 2 eller som en blokreservation i søjle 1. Det kan f.eks. være relevant, hvis institutterne ønsker at monitorere udviklingen i en kortere periode, før underestimering bliver håndteret i søjle 1 via MoC.

5. Validering

Dette afsnit beskriver Finanstilsynets praksis i forhold til validering af IRB-modeller.

Indledningsvis er det værd at konstatere, at valideringsfunktionen har afgørende betydning i forhold til at opnå et velfungerende modelapparat og i forhold til at opnå god governance på IRB-området.

Det er derfor vigtigt, at valideringsfunktionen har de nødvendige ressourcer og kompetencer. Tilsvarende er det vigtigt, at valideringsfunktionen udfører sit arbejde i et hensigtsmæssigt samspil med andre interessenter i institutterne.

Målgruppen for dette afsnit er derfor ikke afgrænset til selve valideringsfunktionen. Indholdet har i høj grad også betydning for de øvrige forsvarslinjer, andre kontrolenheder i anden forsvarslinje og for institutternes ledelse. Sidstnævnte kan blandt andet have en rolle som modtager og godkender af valideringsrapporter. Herudover har institutternes ledelse ansvar for, at valideringsfunktionen har de nødvendige ressourcer og kompetencer til at udfylde sin rolle.

5.1. Sammenhæng med EBA's valideringshåndbog

Som nævnt i afsnit 1.1 er denne vejledning i de fleste tilfælde et supplement til den europæiske lovgivning og EBA's produkter på IRB-området.

Det gælder også i forhold til validering, men her er der dog visse undtagelser. Disse undtagelser vedrører alle EBA's valideringshåndbog (herefter "håndbogen")[22)], hvor Finanstilsynet på nogle områder har valgt at afvige i både lempelig og restriktiv retning, jf. nedenstående.

Håndbogen har en særlig status sammenlignet med EBA's øvrige produkter. I modsætning til de fleste af EBA's produkter er håndbogen således rettet mod tilsynsmyndighederne og ikke mod institutterne. Desuden er håndbogen ikke juridisk bindende, og det fremgår klart, at tilsynsmyndighederne kan afvige fra den[23)]. Der er ingen særlige krav for at tilsynsmyndighederne kan afvige, og det er således tilstrækkelig begrundelse, at tilsynsmyndighederne har fundet en afvigelse relevant.

Finanstilsynet benytter denne mulighed for at afvige fra håndbogen, men muligheden bliver brugt selektivt i de tilfælde, hvor det giver tilstrækkeligt stor værdi.

Det er således vigtigt at understrege, at Finanstilsynet håndhæver størstedelen af indholdet af håndbogen. Det vil sige, at institutterne bør indrette sig efter håndbogen, medmindre andet eksplicit fremgår af denne vejledning.

Det skal også understreges, at afvigelser fra håndbogen både er i lempelig og i restriktiv retning.

Afsnit 5.1.1-5.1.2 beskriver henholdsvis de tilfælde, hvor Finanstilsynet finder, at håndbogen kan finde direkte anvendelse, og de tilfælde, hvor Finanstilsynet er indstillet på lempelser i forhold til håndbogen.

Resten af afsnit 5 indeholder en række yderligere henvisninger til håndbogen. Mange af henvisningerne vedrører områder, hvor Finanstilsynet finder det nødvendigt at afvige i en restriktiv retning. Der er dog også områder, hvor håndbogen efterlader en vis uklarhed. Her præciserer vejledningen Finanstilsynets praksis på området, men det kan hverken kategoriseres som afvigelser i lempelig eller restriktiv retning.

5.1.1. Direkte anvendelse af håndbogen

Finanstilsynet finder, at håndbogen kan finde direkte anvendelse på følgende områder[24)] :

- misligholdte eksponeringer (herunder punkt 50-53 i håndbogen)
- kreditrisikoreducerende metoder (herunder punkt 54-62 i håndbogen)
- slottingmetoden[25)] (herunder punkt 63-70 i håndbogen)
- datakvalitet (herunder punkt 72-74 i håndbogen)
- implementering (herunder punkt 75-76 i håndbogen)
- anvendelse af eksterne data (punkt 119-125 i håndbogen)
- begrænsede data (punkt 136-140 i håndbogen).

5.1.2. Lempelser i forhold til håndbogen

Afsnit 5.1.2.1-5.1.2.4 beskriver de områder, hvor Finanstilsynet er indstillet på lempelser i forhold til håndbogen.

Institutterne bør dog eksplicit forholde sig til, om håndbogens punkter er relevante i den konkrete situation. De bør også kunne dokumentere, hvilke overvejelser de har gjort, og hvad der ligger til grund for den endelige beslutning.

I tvivlstilfælde kan institutterne med fordel kontakte Finanstilsynet for en bilateral dialog i god tid før en ansøgning. Hermed kan institutterne reducere risikoen for et afslag eller for en unødigt kompliceret ansøgningsproces.

5.1.2.1. Repræsentativ stikprøve

Håndbogen beskriver, at der for nye ratingsystemer skal være en repræsentativ stikprøve af kunder, som har været igennem hele ratingprocessen[26)]. Det kan være relevant i de situationer, hvor ratingprocessen ikke er fuldt automatiseret, hvilket f.eks. er tilfældet, når der er mulighed for overrides.

Finanstilsynet finder dog, at det i nogle tilfælde vil være acceptabelt at sende en ansøgning om en ny model, selv om der ikke er foretaget en repræsentativ stikprøve i overensstemmelse med håndbogen. Det kan ske ved, at der i ansøgningen kun er taget højde for den automatiserede del af ratingprocessen. Alternativt kan institutterne lave en stikprøve, som kun tager højde for dele af ratingprocessen.

I begge tilfælde er det alene i forhold til de kvantitative aspekter af en ansøgning (f.eks. kvantitative analyser af modelperformance, validering af konsekvensberegninger o.l.), at Finanstilsynet er indstillet på at afvige fra håndbogen. Det vil stadig være relevant med en kvalitativ vurdering af kriterier for overrides og andre elementer af ratingprocessen, som ikke er automatiserede.

Som nævnt bør institutterne kunne dokumentere, hvad der ligger til grund for den endelige beslutning. I den forbindelse bør institutterne have foretaget en afvejning af fordele og ulemper ved at foretage en stikprøve.

5.1.2.2. Data til initial validering

Håndbogen anfører, at valideringsfunktionen selv bør trække data i forbindelse med den initiale validering[27)].

Finanstilsynet er enig i, at dette kan betragtes som best practice, da der hermed opnås en høj grad af uafhængighed. Institutterne bør derfor tilstræbe, at valideringsfunktionen som hovedregel selv trækker data.

Omvendt kan der i praksis opstå situationer, hvor det er mest hensigtsmæssigt, at valideringsfunktionen baserer sig på data fra CRCU'en[28)]. Finanstilsynet er derfor indstillet på, at institutterne har brug for en vis fleksibilitet på dette område og dermed kan have behov for at afvige fra håndbogen.

I de tilfælde, hvor valideringsfunktionen ikke selv trækker data, bør der dog være kompenserende foranstaltninger, i form af at valideringsfunktionen udfører tilstrækkelige kontroller på de data, som den modtager fra CRCU'en.

5.1.2.3. Yderligere test ved landvarige forløb

I forbindelse med udvikling af en model er det nødvendigt at afgrænse udviklingsdata til en bestemt periode (der bliver fastlagt en skæringsdato). I nogle tilfælde kan perioden fra skæringsdatoen og frem til tidspunktet for den initiale validering være relativt lang. Håndbogen anfører, at valideringsfunktionen i disse tilfælde skal foretage egne uafhængige test af modellen baseret på de nyeste data[29)].

Finanstilsynet er enig i, at det er vigtigt, at der bliver udført supplerende test, når der er gået lang tid siden skæringsdatoen i udviklingsdata. Derimod lægger Finanstilsynet ikke afgørende vægt på, hvem der foretager de supplerende test.

I nogle tilfælde kan institutterne således finde det mest hensigtsmæssigt, at CRCU'en foretager de supplerende test og drager sine konklusioner. Efterfølgende kan valideringsfunktionen så inddrage CRCU'ens arbejde i den initiale validering af modellen.

Finanstilsynet er altså indstillet på, at institutterne kan have brug for en vis fleksibilitet i tilrettelæggelsen af arbejdet på området.

Finanstilsynets holdning til problemstillingen gælder også mere generelt end alene i den situation, som håndbogen beskriver. I nogle tilfælde kan der gå lang tid mellem skæringsdatoen i udviklingsdata og den endelige implementeringsdato. Det kan skyldes mange forskellige forhold – herunder en langvarig governance-proces i institutterne eller komplikationer i ansøgningsprocessen. I disse tilfælde er det mindst lige så vigtigt, at institutterne udfører yderligere test af modellen, men igen er Finanstilsynet indstillet på, at institutterne har brug for en vis fleksibilitet i tilrettelæggelsen af arbejdet.

5.1.2.4. Outsourcing af valideringsopgaver

Håndbogen indeholder nogle relativt detaljerede punkter om outsourcing af valideringsopgaver. Det drejer sig blandt andet om typen af outsourcede opgaver, adgangen til inspektion og evnen til at hjemtage outsourcede opgaver.

Det er her relevant at sondre mellem to typer af outsourcing:

- outsourcing af valideringsopgaver til en tredjepart
  - f.eks. en konsulentvirksomhed eller en dataleverandør
- outsourcing af valideringsopgaver indenfor en koncern
  - typisk i form af, at en central valideringsenhed udfører opgaver på vegne af de enkelte selskaber i koncernen.

Hvad angår outsourcing til en tredjepart er Finanstilsynet generelt enig i håndbogens punkter. Institutterne bør derfor indrette sig efter punkterne.

Når det kommer til outsourcing indenfor en koncern, er Finanstilsynet indstillet på, at institutterne kan vælge at organisere arbejdet på forskellige måder, så længe der er et minimum af institutspecifik governance.

Denne institutspecifikke governance skal sikre klarhed om, hvem der har ansvaret for validering i de enkelte selskaber. Dette skal forstås i bred forstand, så det ikke alene skal være klart, hvem der har ansvaret for at udføre arbejdet. Det er også vigtigt med en klar ansvarsfordeling i forhold til godkendelse af valideringsrapporter, opfølgning på observationer og lignende opgaver.

Finanstilsynet er dog åben overfor, at dette kan opnås på andre måder end via håndbogens punkter. Beskrivelserne i håndbogen indebærer f.eks., at der er en separat valideringsfunktion i hvert selskab i en koncern. Det er dog muligt at opnå tilstrækkelig institutspecifik governance uden at have sådanne separate valideringsfunktioner.

5.2. Forsvarslinjernes roller

Som nævnt i indledningen til afsnit 5 har valideringen stor betydning for at opnå et velfungerende modelapparat og en god governance på IRB-området. Det samme er tilfældet for andre kontrolfunktioner i anden forsvarslinje og for de øvrige forsvarslinjer, som også har et ansvar for at identificere fejl og mangler i modelapparatet.

Det er også vigtigt at fremhæve, at forsvarslinjernes arbejde har stor betydning for tilsynsvirksomheden. Finanstilsynet vil således ofte vælge at tillægge forsvarslinjernes vurderinger stor betydning. Her har institutterne og Finanstilsynet i vid udstrækning sammenfaldende interesser, da velfungerende forsvarslinjer både bidrager til at skabe god governance på modelområdet og til at skabe effektive tilsynsprocesser

Det stiller dog nogle krav til forsvarslinjerne, og i forhold til valideringen lægger Finanstilsynet især vægt på, at denne er komplet og sikrer et tilstrækkeligt overblik. Herunder er det god praksis, at ansvar og rapportering så vidt muligt er forankret samme sted indenfor anden forsvarslinje.

Ovenstående udelukker på ingen måde, at valideringsfunktionen kan basere sine konklusioner på arbejde udført af andre enheder i samme forsvarslinje (anden forsvarslinje). Finanstilsynet har således forståelse for, at der kan være opgaver, hvor valideringsfunktionen har behov for at trække på ressourcer og kompetencer fra andre enheder. Dette er i sig selv uproblematisk, så længe det ikke fører til en fragmenteret rapportering, hvor relevante interessenter (f.eks. institutternes ledelse, Intern revision og Finanstilsynet) kun kan få et tilstrækkeligt overblik ved at sammenstykke konklusioner fra forskellige kilder.

Tilsvarende er det på ingen måde udelukket, at forsvarslinjerne kan drage fordel af hinandens arbejde. Håndbogen beskriver relativt detaljeret, hvordan dette kan foregå[30)], og Finanstilsynet er generelt enig i håndbogens beskrivelser.

Dog har Finanstilsynet visse bemærkninger til Intern revisions rolle, jf. afsnit 5.2.1.

Endelig skal det understreges, at de enkelte forsvarslinjer – og de enkelte enheder indenfor forsvarslinjerne – hver især står til ansvar for deres konklusioner, uanset hvem der i praksis har udført arbejdet.

5.2.1. Særligt om Intern revisions rolle

Generelt bør der ikke være kontrolopgaver, som er overladt til tredje forsvarslinje. Det betyder ikke, at de øvrige forsvarslinjer skal have foretaget en grundig gennemgang på alle områder. Men i tilrettelæggelsen af sit arbejde bør Intern revision kunne tage udgangspunkt i det arbejde, som andre forsvarslinjer allerede har udført. På den baggrund kan Intern revision så udvælge de områder, hvor det tilfører mest værdi at foretage en mere dybdegående gennemgang.

Dette princip harmonerer med den generelle tilgang i håndbogen. Det fremgår f.eks. af håndbogens punkt 22, at Intern revision bør foretage en detaljeret vurdering af områder, hvor valideringen ikke har været i dybden. Ikke desto mindre indeholder håndbogen enkelte undtagelser fra dette generelle princip.

Her kan håndbogens beskrivelse af tildeling af ratings særligt fremhæves[31)]. Ifølge håndbogen kan ansvaret for at føre kontrol med denne proces ligge hos Intern revision.

Finanstilsynet finder dog, at ansvaret ikke bør ligge hos Intern revision. Der kan være forskelle fra institut til institut, men ansvaret kan f.eks. ligge hos en kredit controlling-funktion, som generelt har ansvar for at kontrollere overholdelsen af forretningsgange o.l. på kreditområdet.

Finanstilsynet er dermed ikke indstillet på at fravige det generelle princip. Danske institutter bør derfor ikke indrette sig sådan, at der er kontrolopgaver, som er overladt til Intern revision.

5.3. Initial hhv. løbende validering

Håndbogen beskriver, hvordan der kan være forskelle på:

- den første validering af et nyt ratingsystem (initial validering)[32)]
- den løbende validering, som skal foretages efterfølgende[33)].

Finanstilsynet er generelt enig i, at der kan være forskelle på de to typer validering. Det skyldes især, at man i den løbende validering kan udnytte viden fra tidligere analyser og dermed målrette den løbende validering til de områder, hvor det giver mest værdi med løbende opfølgning.

Finanstilsynet er også enig i håndbogens beskrivelse af forskellene på initial og løbende validering.

En initial validering bør dog altid indeholde en systematisk selvvurdering af de lovgivningsmæssige krav, der er relevante for den pågældende model. Finanstilsynets forventninger i forhold til denne selvvurdering er beskrevet i afsnit 3.2.2.

5.4. Løbende validering

Som nævnt sondrer håndbogen mellem initial og løbende validering. Herudover opdeler håndbogen den løbende validering i:

- fuld validering[34)]
  - en større mængde analyser, som ikke skal gennemføres hvert år (hvert tredje år er god praksis)
- årlig validering[35)]
  - en mere afgrænset mængde af analyser
  - kan ofte baseres på beregninger, som kan automatiseres
- ad hoc-validering[36)]
  - analyser, som gennemføres efter behov.

Finanstilsynet er generelt enig i håndbogens beskrivelser af de tre typer af løbende validering. Der er dog behov for at præcisere visse forhold, som beskrives i afsnit 5.4.1-5.4.2.

5.4.1. Særligt om fuld hhv. årlig validering

Der kan være forskel på henholdsvis fuld og årlig validering. Forskellen omfatter bl.a. muligheden for at basere en væsentlig del af den årlige validering på automatiserede beregninger. Finanstilsynet finder dog, at det er vigtigt at uddybe præmisserne for, hvornår en sådan validering baseret på automatiserede beregninger er tilstrækkelig. Der er her flere forhold, som Finanstilsynet lægger vægt på.

Et meget væsentligt aspekt er, at læsbarheden af valideringsrapporten ikke må blive negativt påvirket af et fokus på automatiserede beregninger. Dette fremgår allerede af håndbogen, men Finanstilsynet tillægger det afgørende betydning. Det er derfor vigtigt at understrege, at det ikke bør være overladt

til modtagerne af rapporten at drage egne konklusioner om de enkelte analyser eller om modellen som helhed. Valideringsrapporter bør altid indeholde klare observationer, uanset hvordan de underliggende analyser er udarbejdet, jf. også afsnit 5.8.

Et andet vigtigt aspekt er, at indholdet i den årlige validering bør afhænge af omfanget og typen af kendte problemer. Hvis der tidligere er konstateret problemer med en model, bør efterfølgende valideringsrapporter følge op på status – herunder om problemerne fortsat eksisterer, og om situationen er forbedret eller forværret. Denne opfølgning kan ikke altid indeholdes i automatiserede beregninger, og institutterne er derfor nødt til at tilpasse den årlige validering efter omstændighederne.

Udover ovenstående skal Finanstilsynets holdning til den årlige validering ses i sammenhæng med afsnit 5.5 og afsnit 5.6.

5.4.2. Særligt om ad hoc-validering

Udover de regelmæssige valideringsaktiviteter (dvs. fuld og årlig validering) vil institutterne have behov for at lave supplerende analyser, som bliver gennemført på ad hoc-basis. Håndbogen beskriver de situationer, hvor ad hoc-analyser kan komme på tale, og Finanstilsynet er generelt enig i håndbogens beskrivelser. Det er dog værd at præcisere to forhold.

For det første fremgår det, at valideringspolitikken skal specificere ad hoc-analyserne i det omfang, det er muligt. Det er grundlæggende hensigtsmæssigt, at institutterne beskriver ad hoc-analyserne efter bedste evne i valideringspolitikken. Der vil dog være forhold, som institutterne ikke med rimelighed kan forventes at forudse. Tilsvarende kan der være analyser, som institutterne kun skal foretage én gang, og disse egner sig ikke til en politik. Derfor er Finanstilsynet indstillet på at udvise en betydelig fleksibilitet på dette område.

For det andet nævner håndbogen opfølgning på konklusioner, anbefalinger mv. fra valideringsrapporter som et eksempel på ad hoc-validering. Isoleret set giver det mening, fordi de relevante analyser i sagens natur ikke bliver udført regelmæssigt. Der er dog risiko for, at den meget korte tekst i afsnittet om ad hoc-validering giver et misvisende billede. Det er derfor værd at understrege, at Finanstilsynet opfatter opfølgning på valideringsrapporter som en kerneaktivitet med stor betydning, jf. også afsnit 5.8.

5.5. Detaljeringsgrad

Valideringsrapporter bør have en passende detaljeringsgrad. Isoleret set kan dette opfattes som en stramning i forhold til håndbogen, som på nogle punkter beskriver en detaljeret validering som best practice[37)]. Fordelene ved en tilstrækkelig detaljeringsgrad i valideringen er dog så store, at danske institutter bør tilstræbe at leve op til best practice.

Således medvirker en passende detaljeringsgrad til at sikre, at problemer bliver opdaget rettidigt, og at institutterne kan skride til passende handling. I mange tilfælde kan det medvirke til, at institutterne kan håndtere de observerede problemer med mindre indgribende handlinger, end hvis problemerne har fået lov til at vokse sig store.

I nogle tilfælde kan observationerne fra en detaljeret validering også betragtes mere som forbedringsmuligheder end som egentlige problemer. Dette gør dog ikke detaljerede analyser mindre relevante. Tværtimod kan det medvirke til at styrke tilliden til modellerne og til deres anvendelighed i risikostyringen, at institutterne løbende finder forbedringsmuligheder.

Endelig er der, som nævnt i afsnit 5.4.1, mulighed for delvist at automatisere den årlige validering. Det taler også for, at valideringen bør være tilstrækkeligt detaljeret.

Den præcise udformning af valideringen kan variere fra model til model. I de fleste tilfælde bør der dog indgå analyser af, hvor godt en model fungerer på følgende dimensioner:

- den samlede model
- de enkelte inputfaktorer
- nye hhv. eksisterende kunder (for PD)
- de enkelte ratingklasser (for PD)
  - kan alternativt være grupper af ratingklasser
  - for LGD og CF bør der være analyser for både høje og lave estimater
- delmodeller
  - f.eks. i de tilfælde, hvor LGD bliver beregnet ved at kombinere to delmodeller (”no loss” og ”loss given loss”)
  - kan også være værdiansættelsesmodeller og haircut-modeller, hvor disse anvendes til at estimere inputværdier[38)]
- før og efter overrides (hvis relevant)
- før og efter forsigtighedstillæg (Margin of Conservatism, MoC)
- før og efter minimumsværdier[39)]
- før og efter forsigtighed i anvendelse
  - kan evt. analyseres kvalitativt, hvis kvantitativ analyse ikke er praktisk mulig
- udvalgte segmenter
  - se dog afsnit 5.5.2 nedenfor.

Institutterne bør som udgangspunkt gennemføre analyserne for både rangordningsevne og kalibrering. Desuden bør institutterne overveje relevante kombinationer af ovenstående dimensioner. Det kan f.eks. være relevant at analysere, om modellen fungerer både før og efter MoC indenfor et udvalgt segment.

5.5.1. Mulige handlinger

Forventningerne til detaljeringsgraden skal som nævnt ses i sammenhæng med, at institutterne har forskellige handlemuligheder, afhængigt af hvor alvorlige problemer der bliver konstateret i valideringen. Det er især værd at fremhæve sammenhængen til afsnit 4, som har særligt fokus på de situationer, hvor der bliver konstateret så alvorlige problemer, at det er nødvendigt med et kapitaltillæg i form af en MoC eller et søjle 2-tillæg.

I forhold til nærværende afsnit har institutterne dog flere handlemuligheder, og for de fleste af ovenstående analyser er det nærliggende, at det vil være tilstrækkeligt med mindre indgribende handlinger. Der kan f.eks. være tale om:

– øget monitorering
– øget brug af manuel sagsgennemgang
– fremrykning af rekalibrering eller genudvikling.

Listen er ikke udtømmende. Institutterne bør selv overveje, hvilke handlemuligheder der kan komme på tale. Institutterne bør også have nedfældet disse overvejelser i en relevant politik.

5.5.2. Særligt om udvalgte segmenter

I afsnit 4 bliver begrebet ”væsentlige delsegmenter” anvendt, og i det foregående bliver begrebet ”udvalgte segmenter” anvendt. De to begreber er beslægtede – og kan formentlig nemt forveksles – så det er relevant at uddybe forskellene.

I bund og grund kan forskellen på de to begreber forklares med, at afsnit 4 og afsnit 5 har forskellige formål.

I forhold til nærværende afsnit er en del af formålet med en relativt detaljeret validering som nævnt, at institutterne kan opdage problemer (og forbedringsmuligheder) rettidigt og skride til passende handling. Derfor kan det sagtens være relevant at analysere et ”udvalgt segment”, selv om underestimering for segmentet ikke nødvendigvis fører til et kapitaltillæg.

Omvendt er det kun relevant at definere et ”væsentligt delsegment”, hvis underestimering for segmentet vil være uacceptabelt, og det kan blive aktuelt med et kapitaltillæg i overensstemmelse med afsnit 4.

5.6. Sammenligning af estimerede eller observerede værdier

Afsnit 4.5 beskriver, hvordan institutterne bør forholde sig til, at estimerede og observerede værdier ikke er direkte sammenlignelige.

De samme forhold er relevante i forhold til validering. Det betyder, at institutterne i valideringen bør sikre et objektivt udgangspunkt for sammenligningen af modellernes estimater med de observerede værdier. Finanstilsynet er indstillet på, at der er et vist kvalitativt element i vurderingen af estimaterne, og at institutterne anvender retningslinjer, som ikke nødvendigvis er datadrevet eller teoretisk velfunderede. Det er dog nødvendigt med et objektivt udgangspunkt.

Det gælder generelt for alle typer af validering. Herunder er det i høj grad vigtigt, når den årlige validering helt eller delvist er baseret på automatiserede beregninger, jf. afsnit 5.4.1. Finanstilsynet vil forholde sig særdeles skeptisk til en hel eller delvis automatisering af valideringen, hvis den ikke er baseret på et objektivt udgangspunkt.

Endelig skal det understreges, at institutterne i både den initiale og den løbende validering bør validere deres antagelser om modellernes konjunkturegenskaber.

For en PD-model kan institutterne f.eks. arbejde med en antagelse om, at modellen er 50 pct. "Point In Time" (PIT)[40)]. Denne antagelse bør understøttes med data i den initiale validering og efterfølgende efterprøves i den løbende validering.

5.7. Repræsentativitet

Det fremgår flere steder i håndbogen, at valideringen bør omfatte analyser af repræsentativitet. Herunder bør der foretages sammenligninger af udviklingsporteføljen og anvendelsesporteføljen[41)].

Finanstilsynet er generelt enig i håndbogens beskrivelser på området. Der er dog nogle særlige forhold, som gør sig gældende i forhold til LGD og CF.

I forhold til LGD og CF kan der opstå udfordringer omkring repræsentativitet. Det skyldes ofte, at LGD- og CF-modellerne er udviklet på data fra faciliteter i misligholdelse, men bliver brugt på den levende portefølje. Det kan i praksis vise sig ved, at de faktorer (input-variable), der indgår i modellerne, ikke er gode nok til at fange risikoen på den levende portefølje. Det kan f.eks. være i situationer, hvor variablene først slår igennem, når kunden allerede er i misligholdelse (f.eks. variable som restancer over 90 dage).

Her er det relevant at præcisere, at repræsentativitet og faktorernes evne til at fange risikoen også bør undersøges af valideringsfunktionen i forhold til den levende portefølje. Det gælder også i forhold til at undersøge, om de estimater, der fremkommer ved brug af modellerne på den levende portefølje, svarer til de langsigtede niveauer eller downturn-niveauer, som institutterne historisk har observeret for faciliteter i default.

For en god ordens skyld skal det understreges, at det ikke er nødvendigt med en 1-til-1 sammenhæng mellem estimaterne for den levende portefølje og de observerede niveauer for faciliteter i default.

Forskelle er et risikosignal og indikerer potentielle problemer med at bruge modellen på den levende portefølje. Derfor bør sådanne forskelle udløse yderligere analyse. Det kan så vise sig, at der er en tilfredsstillende forklaring på de observerede forskelle, og i så fald er der ikke behov for yderligere tiltag.

5.8. Valideringens observationer

Det er Finanstilsynets erfaring, at en hensigtsmæssig proces om valideringens observationer har afgørende betydning for at opnå et velfungerende modelapparat og en god governance på IRB-området. Lovgivningen og håndbogen adresserer dog kun emnet relativt overordnet[42)]. Det er derfor relevant at beskrive Finanstilsynets forventninger på området.

Beskrivelsen kan opdeles i rapportering af valideringens observationer og indholdet af observationerne, jf. afsnit 5.8.1 og 5.8.2.

5.8.1. Rapportering af valideringens observationer

Institutterne kan opnå en velfungerende rapportering af valideringens observationer på flere måder.

Nogle institutter vil foretrække at samle mest muligt i selve valideringsrapporten, og der kan så gå relativt lang tid, før rapporten kan færdiggøres. Det skyldes, at institutterne skal afsætte tid til høring af relevante interessenter, godkendelse af relevante beslutningstagere (f.eks. i komiteer) og andre aspekter af institutternes governance.

Andre institutter vil foretrække at færdiggøre selve valideringsrapporten relativt hurtigt. I disse tilfælde vil der fortsat udestå en proces efter godkendelse af valideringsrapporten. I så fald vil det typisk være nødvendigt at supplere valideringsrapporten med et eller flere tillægsdokumenter. Det kan f.eks. være med henblik på at dokumentere beslutninger om, hvad valideringens observationer skal føre til.

Finanstilsynet er åben overfor, at institutterne kan organisere rapporteringen af valideringens observationer forskelligt. Institutterne har således et betydeligt manøvrerum, så længe de kan dokumentere, at rapporteringen generelt er velfungerende.

5.8.2. Indholdet af valideringens observationer

Ligesom institutterne har et betydeligt manøvrerum i rapporteringen af valideringens observationer, er det samme tilfældet for selve indholdet af observationerne. Det afgørende er, at der ikke er tvivl om, hvad der skal ske, og hvem der har ansvaret.

Institutterne bør dog i de fleste tilfælde medtage følgende i valideringsrapporter eller anden dokumentation:

- Kort og præcis beskrivelse af den enkelte observation.
- Hvad er den anbefalede handling?
- Hvad er fristen for handlingen?
- Hvem har ansvar for handlingen?
- Har den ansvarlige enhed kommentarer til handlingen?
- Er der behov for kompenserende foranstaltninger?

Herudover kan institutterne med fordel medtage en kort sammenfatning med en samlet vurdering af modellen og en status på observationerne fra seneste valideringsrapport.

Ovenstående skal betragtes som en ikke-udtømmende liste. Institutterne bør tage stilling til, om yderligere forhold er relevante at medtage.

5.9. Når modeller skal udskiftes

Hvis institutterne har besluttet sig for at udskifte en model, opstår der et praktisk spørgsmål om valideringen af den eksisterende model. Det kan her være relevant at tage stilling til:

– Hvor længe skal valideringen af den eksisterende model fortsætte?
– Hvad skal valideringen af den eksisterende model indeholde?

Hovedreglen bør være, at alle modeller bliver valideret, så længe de er i produktion. Desuden bør modellerne valideres i overensstemmelse med institutternes generelle setup.

Finanstilsynet er dog indstillet på, at der kan gøres undtagelser. Det kan f.eks. være, hvis institutterne allerede har sendt en ansøgning om en ny model. Undtagelser kan også komme på tale i situationer, hvor institutterne har et omfattende udviklingsprogram, som indebærer udskiftning af et større kompleks af modeller.

En undtagelse forudsætter, at institutterne kontakter Finanstilsynet med henblik på at lave en konkret aftale.

En sådan aftale vil typisk indebære, at institutterne laver en form for ”light” validering, indtil den nye model er klar til implementering. Indholdet af denne ”light” validering kan variere fra model til model, men den vil som regel være fokuseret på udvalgte kvantitative analyser og status på kendte problemer.

Kun i særlige tilfælde kan det komme på tale med en aftale om, at validering af en bestemt model helt kan undlades. Det kan f.eks. være i de tilfælde, hvor Finanstilsynet er meget tæt på at træffe afgørelse om den nye model.

6. REA-udvikling og konjunkturegenskaber

Dette afsnit beskriver Finanstilsynets praksis i forhold til IRB-institutters REA-udvikling.

IRB-institutter bør løbende analysere deres REA-udvikling. Det bør i praksis betyde, at analyserne bliver opdateret hvert kvartal.

Analyserne bør sikre, at institutterne har en god forståelse af, hvilke faktorer der driver REA-udviklingen. Det er således vigtigt, at institutterne er i stand til at forklare udviklingen for både interne og eksterne interessenter.

Det er også vigtigt med en god forståelse af REA-udviklingen, fordi det understøtter vigtige beslutninger i institutterne. Særligt bør institutterne løbende vurdere, om REA-udviklingen giver anledning til mitigerende tiltag. Herunder er det vigtigt at sikre en:

– REA-udvikling i overensstemmelse med den langsigtede tendens
– hensigtsmæssig effekt af tekniske ændringer
– hensigtsmæssig udvikling hen over et konjunkturforløb.

Disse forhold bliver uddybet i afsnit 6.1-6.3.

Indledningsvis skal det dog understreges, at det er naturligt, at der kan være visse udsving i REA i både op- og nedadgående retning. Desuden har institutterne mulighed for at adressere visse forhold via deres kapitalplanlægning.

Ovenstående ændrer dog ikke ved, at institutterne bør sikre, at der ikke forekommer uforholdsmæssigt store udsving i REA. Herunder er det særligt relevant i de tilfælde, hvor institutterne har omfattende udviklingsprojekter, som indebærer mange modelændringer over en årrække. Her har institutterne en vigtig opgave – og ikke mindst en egeninteresse – i at sikre, at REA-udviklingen er under kontrol.

6.1. Langsigtet tendens

Helt generelt bør institutterne sikre, at REA udvikler sig i overensstemmelse med den langsigtede tendens.

De fleste institutter kan se frem til stigende REA som følge af regulatoriske krav, omfattende udviklingsprojekter og andre forhold. Finanstilsynet finder, at institutterne bør indrette sig efter dette.

Det vil således resultere i unødig volatilitet, hvis REA falder væsentligt for derefter at stige markant. Institutterne bør tværtimod inddrage udsigten til stigende REA i såvel kapitalplanlægning som planlægning og prioritering af modelændringer o.l.

Hvis REA alligevel falder markant, bør institutterne være parat til mitigerende foranstaltninger. Sådanne foranstaltninger kan enten være direkte i de enkelte modeller eller i form af blokreservationer. Der er fordele og ulemper forbundet med begge typer foranstaltninger.

En fordel ved at have mitigerende foranstaltninger direkte i modellerne er, at REA hermed kan allokeres til konkrete eksponeringer. Finanstilsynet finder dog, at blokreservationer kan være et nyttigt værktøj, som alle institutter bør overveje. Blokreservationer udgør en simpel og operationel måde at styre den overordnede REA-udvikling. Blokreservationerne kan senere reduceres i takt med, at institutterne bliver i stand til at foretage passende justeringer direkte i modellerne.

Som udgangspunkt bør blokreservationer ske i søjle 1, så de påvirker REA.

For en god ordens skyld skal det understreges, at Finanstilsynet – uanset ovenstående – ikke udelukker, at det i nogle tilfælde kan være forsvarligt med en reduktion i REA ud over de naturlige udsving. Det bør dog være begrænset til særlige tilfælde, og det forudsætter gode argumenter. Der kan f.eks. være tale om et fald i volumen. På samme måde vil udrulning af en mere avanceret metode ofte medføre et fald i REA.

6.2. Tekniske ændringer

Tekniske ændringer bør ikke føre til fald i IRB-institutternes REA. Tekniske ændringer skal her forstås bredt og omfatter f.eks. ændringer til modeller, data og kode. Det afspejler, at sådanne ændringer ikke ændrer risikoen og derfor heller ikke bør påvirke kapitalniveauet.

Ovenstående udelukker på ingen måde, at institutterne løbende kan lave forbedringer og fejlrettelser. Det er heller ikke udelukket, at REA kan falde på enkelte områder og i enkelte kvartaler.

Derimod lægger Finanstilsynet vægt på, at den akkumulerede effekt af tekniske ændringer over tid ikke er et fald i REA. Det grundlæggende princip bør derfor være, at REA-fald som følge af tekniske ændringer bliver mitigeret af andre ændringer, der fører til REA-stigninger. Samlet set bør REA-stigningerne være lige så store som REA-faldene.

Dette princip sikrer en hensigtsmæssig incitamentsstruktur i forhold til, hvilke tekniske ændringer institutterne prioriterer, og bidrager til at sikre en kontrolleret REA-udvikling i overensstemmelse med den langsigtede tendens, jf. ovenstående afsnit.

Finanstilsynet udelukker dog ikke, at særlige forhold i de enkelte institutter kan retfærdiggøre visse afvigelser fra ovenstående.

Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor institutterne har tilpasset modellerne, så de lever op til kravene i EBA's retningslinjer og tekniske standarder. Her kan det godt komme på tale at reducere forsigtighedstillæg (Margin of Conservatism, MoC), uden at det nødvendigvis skal modsvares af stigninger på andre områder. Det forudsætter dog, at det er klart, at de underliggende problemer eller usikkerheder, der oprindeligt har udløst en MoC, ikke længere er til stede. Desuden ændrer det ikke ved, at det fortsat er hensigtsmæssigt med en opgørelse af den akkumulerede effekt af tekniske ændringer[43)]. I øvrigt bør muligheden for at reducere MoC ikke have betydning for, hvilke ændringer institutterne vælger at prioritere.

Finanstilsynet udelukker heller ikke, at institutterne efter en årrække kan "nulstille" opgørelsen af den akkumulerede effekt af tekniske ændringer, selv om den akkumulerede effekt er et mindre REA-fald. Det bør dog kun ske efter forudgående aftale med Finanstilsynet.

6.3. Udvikling over et konjunkturforløb

IRB-institutterne bør have en god forståelse for modellernes konjunkturfølsomhed. Finanstilsynets forventninger på området er beskrevet i afsnit 4.5 " og afsnit 5.6.

Herudover finder Finanstilsynet, at institutterne bør arbejde for at sikre, at ændringer i konjunkturerne kun i begrænset omfang resulterer i udsving i REA. Det er således i institutternes egen interesse at undgå unødig volatilitet i REA.

Desuden vil afdæmpede udsving hen over konjunkturforløbet medvirke til at understøtte en hensigtsmæssig, langsigtet kreditgivning. Således bør kreditgivningen ikke alene baseres på den helt kortsigtede risiko, som kan forekomme meget lav i perioder med gunstige konjunkturer.

Finanstilsynet har observeret en tendens til, at IRB-institutter arbejder med konjunkturdæmpende egenskaber i deres modeller. Flere institutter arbejder aktivt for at sikre, at ændringer i konjunkturerne kun i begrænset omfang slår igennem i REA.

Det er en positiv tendens, og Finanstilsynet vil opfordre alle IRB-institutter til at arbejde med konjunkturdæmpende egenskaber i deres modeller.

Herudover finder Finanstilsynet, at institutterne bør overvåge udviklingen i REA og i risikovægte hen over konjunkturforløbet. Overvågningen bør bidrage til, at institutterne kan gribe ind, hvis REA og risikovægte bliver drevet uforholdsmæssigt langt ned under gunstige konjunkturer.

Som et eksempel på dette har Finanstilsynet observeret, at risikovægtene for lån med pant i fast ejendom til privatkunder i vækstområder[44)] i nogle tilfælde har været meget lave under gunstige konjunkturer. Det er Finanstilsynets erfaring, at for velfungerende modeller vil risikovægten for sådanne lån som minimum være 10 pct. Hvis risikovægten kommer under dette niveau, bør institutterne indføre mitigerende tiltag. Disse tiltag bør som hovedregel være i søjle 1.

Ovenstående er alene et eksempel. Institutterne bør selv definere, hvilke andre områder de skal overvåge, og de bør være parat til at gribe ind, hvis risikovægtene bliver drevet for langt ned.

Overvågningen bør ikke være for overordnet, da den samlede udvikling kan dække over meget forskellige forhold på tværs af geografiske områder, produkttyper, brancher o.l.

7. Løbetid

Dette afsnit beskriver Finanstilsynets praksis i forhold til IRB-institutters beregning af løbetid.

For de eksponeringer, hvor institutterne har tilladelse til at bruge egne estimater for LGD (herefter ”AIRB-eksponeringer”), skal institutterne også beregne løbetiden (M) for hver eksponering, jf. artikel 162(2) i CRR-forordningen.

For de eksponeringer, hvor institutterne ikke har tilladelse til at bruge egne estimater for LGD (herefter ”FIRB-eksponeringer”), kan institutterne vælge at beregne M i overensstemmelse med artikel 162(2)[45)].

For mange eksponeringer er beregningen af M ukompliceret og følger direkte af artikel 162(2). I praksis kan der dog opstå en del spørgsmål. Det skyldes, at kapitalkravet skal være risikofølsomt, og derfor skal M afspejle kreditrisikoen på de enkelte eksponeringer. Risikoen kan dog være forskellig fra eksponering til eksponering som følge af f.eks. forskelle i kontraktmæssige forhold, de enkelte institutters risikostyring, mulighederne for at opsige en eksponering og ikke mindst kundens finansieringsbehov.

Samtidig betyder bestemmelserne i artikel 162(2) og EBA’s fortolkning af disse[46)], at risikoen i søjle 1 i nogle tilfælde kan blive undervurderet. Finanstilsynet finder derfor, at institutterne skal forholde sig til, om der er behov for et søjle 2-tillæg, jf. § 124, stk. 2, i lov om finansiel virksomhed[47)].

Behovet for et søjle 2-tillæg skal altid tage udgangspunkt i en konkret og individuel vurdering af de enkelte institutters risikoprofil.

Disse forhold bliver uddybet i afsnit 7.1-7.3.

7.1. Søjle 1

Finanstilsynet finder, at kravene til beregning af løbetid i søjle 1 kort kan opsummeres som her[48)] :

- Hvis der er en aftalt betalingsrække, skal denne anvendes ved beregning af løbetid i overensstemmelse med artikel 162(2)(a).
- Hvis der er tale om et instrument omfattet af artikel 162(2)(b) til 162(2)(e) eller 162(2)(j), skal løbetiden beregnes som beskrevet i disse bestemmelser.
- For øvrige instrumenter skal løbetiden fastsættes som den maksimale tid til udløb, jf. artikel 162(2)(f). Institutterne kan dog erstatte dette med tiden til næste genforhandling, hvis eksponeringen kan opsiges i forbindelse med genforhandlingen.
- Hvis der ikke er aftalt et udløbstidspunkt, og der ikke er aftalt genforhandling med mulighed for opsigelse, skal løbetiden sættes til 5 år.

Disse forhold er uddybet i det følgende.

I nogle tilfælde kan den reelle løbetid være længere end den kontraktlige løbetid. Det er blandt andet tilfældet med eksponeringer, som uden videre genbevilges, selv om den kontraktlige restløbetid er relativt kort. Det kan f.eks. forekomme, når kunden stadig vil have et væsentligt finansieringsbehov efter udløb af den eksisterende kontrakt.

I søjle 1 kan institutterne dog bruge den kontraktlige løbetid for disse eksponeringer og dermed undlade at tage højde for, at den reelle løbetid er længere.

Ovenstående gælder uanset, hvilken type instrument der er tale om. Herudover kan der opstå spørgsmål i de tilfælde, hvor der ikke er aftalt en betalingsrække (som forudsat i artikel 162(2)(a)), og hvor der ikke gælder særlige regler for det pågældende instrument (som beskrevet i artikel 162(2)(b) til 162(2)(e) og 162(2)(j)).

For sådanne instrumenter skal løbetiden beregnes i overensstemmelse med artikel 162(2)(f), hvilket vil sige, at løbetiden er "… den maksimale resterende periode (målt i år), som låntageren har fået til at indfri alle sine forpligtelser. Løbetiden skal være på mindst 1 år. "

Finanstilsynet finder, at dette skal forstås som den tilbageværende del af den initialt aftalte løbetid. I nogle tilfælde er den beregning dog ikke mulig, fordi institutterne ikke har aftalt et udløbstidspunkt med kunden. Her bør institutterne sætte løbetiden til den maksimale værdi på 5 år.

I begge situationer – dvs. både når der er aftalt et udløbstidspunkt, og når det ikke er tilfældet – kan institutterne dog have aftalt et genforhandlingstidspunkt med kunden, hvor institutterne i forbindelse med genforhandlingen har mulighed for at opsige eksponeringen. I disse tilfælde kan institutterne bruge perioden frem til genforhandlingstidspunktet som løbetid i søjle 1. Det er muligt, uanset om det er usandsynligt, at opsigelsesmuligheden rent faktisk vil blive benyttet.

Derimod finder Finanstilsynet, at en opsigelsesrettighed (f.eks. i form af klausuler) ikke i sig selv berettiger brug af en reduceret løbetid. Kun i kombination med et aftalt genforhandlingstidspunkt er det muligt at bruge en reduceret løbetid i søjle 1 som følge af en opsigelsesrettighed.

7.2. Søjle 2

Som nævnt kan institutterne i nogle tilfælde undervurdere risikoen i søjle 1.

Det skyldes blandt andet eksponeringer, som formelt udløber på et givent tidspunkt, men hvor hovedreglen er, at de uden videre genbevilges. Det betyder, at den reelle løbetid er længere end den kontraktlige løbetid.

Desuden vil institutterne i forbindelse med en genforhandling, som indebærer en mulighed for institutterne for at opsige eksponeringen, i mange tilfælde ikke udnytte opsigelsesmuligheden.

Derfor kan det i søjle 2 være nødvendigt at tage højde for, at den reelle løbetid kan være længere end opgjort under søjle 1. Det kan her være relevant at sondre mellem eksponeringer til kreditværdige kunder og eksponeringer til mindre kreditværdige kunder.

For mindre kreditværdige kunder vil det i mange tilfælde ikke være muligt for institutterne at undlade at forny aftalen eller at udnytte opsigelsesmuligheden ved genforhandling uden også at realisere et tab.

Institutterne bør derfor forholde sig til, om det er nødvendigt at fastsætte et søjle 2-tillæg, som svarer til anvendelse af den maksimale løbetid på 5 år for mindre kreditværdige kunder.

For kreditværdige kunder vil institutterne formentlig ikke ønske at udnytte opsigelsesmuligheden i forbindelse med en genforhandling. Finanstilsynet vurderer derfor, at institutterne i søjle 2 bør forholde sig til, om det er relevant at se bort fra opsigelsesmuligheden. I så fald vil løbetiden skulle fastsættes til den resterende del af den initialt aftalte løbetid eller – i tilfælde af at der ikke findes en initialt aftalt løbetid – til de maksimale 5 år, som beskrevet i afsnit 7.1.

Finanstilsynet vurderer dog, at institutterne for kreditværdige kunder kan tage højde for opsigelsesmuligheden, hvis institutterne kan dokumentere, at den bliver anvendt aktivt. Ved aktiv anvendelse forstår Finanstilsynet, at institutterne dokumenterer, at det bruger opsigelsesmuligheden i væsentligt omfang over en længere periode. Desuden finder Finanstilsynet, at dokumentationen er tilstrækkelig, hvis institutterne løbende analyserer brugen af opsigelsesmuligheden i forbindelse med opgørelsen af solvensbehovet. Det bør kunne fremvise de udførte analyser på Finanstilsynets anmodning.

Desuden skal overvejelser om tillæg i søjle 2 som nævnt i indledningen til afsnit 7 altid ske ud fra en konkret og individuel vurdering. Det kan bl.a. være relevant at overveje, om der er forhold, som taler for, at der – selv om løbetiden isoleret set er undervurderet – allerede er afsat tilstrækkelig kapital til de pågældende eksponeringer. Det kan f.eks. være andre søjle 2-tillæg, blokreservationer i søjle 1, niveauet for MoC, niveauet for nedskrivninger eller et bindende outputgulv[49)]. Det kan også være relevant at inddrage, om der er tale om FIRB-eksponeringer med faste LGD-værdier, hvis disse kan betragtes som forsigtige i forhold til institutternes faktiske tabserfaringer.

7.3. Særligt om fast løbetid på 2,5 år

Som nævnt i indledningen til afsnit 7.1 indebærer artikel 162(1) i CRR-forordningen, at institutterne for FIRB-eksponeringer skal:

– anvende en fast løbetid på 2,5 år (for de fleste eksponeringer) eller alternativt
– beregne løbetiden i overensstemmelse med artikel 162(2).

Tilsvarende giver artikel 162(4) mulighed for, at institutterne for de fleste AIRB-eksponeringer[50)] kan anvende en fast løbetid på 2,5 år.

Lovgivningen indeholder ikke kriterier for, hvornår institutterne kan bruge hhv. en beregnet og en fast løbetid. Lovgivningens udgangspunkt er, at der anvendes faste løbetider for FIRB-eksponeringer, mens det omvendt er lovgivningens udgangspunkt, at der for AIRB-eksponeringer anvendes beregnede løbetider.

Muligheden for at vælge enten fast eller beregnet løbetid er således tilgængelig for alle institutter. Finanstilsynet finder dog, at institutterne ved beslutning om brug af denne valgmulighed bør foretage en afvejning af proportionalitet og:

– fordelene forbundet med den reducerede kompleksitet i beregningen af kapitalkravet
– ulemperne forbundet med den reducerede risikofølsomhed.

Det er således Finanstilsynets opfattelse, at brugen af en fast løbetid kan indebære nogle praktiske eller operationelle fordele, fordi institutterne dermed ikke behøver at implementere relativt komplicerede beregninger af M.

Til gengæld bør institutterne forholde sig til, om brug af en fast løbetid på 2,5 år medfører et misvisende kapitalkrav. Som nævnt kan alle institutter benytte sig af muligheden for at anvende en fast M på 2,5 år. For nogle institutter kan dette dog være misvisende i forhold til den reelle risiko.

Institutter, som benytter en fast løbetid, bør derfor vurdere, om det er relevant med et tillæg i søjle 2. Som nævnt i afsnit 7.2 skal dette ske ud fra en konkret og individuel vurdering, og det kan være relevant at overveje, om der er forhold, som taler for, at institutterne allerede har afsat tilstrækkelig kapital til de pågældende eksponeringer.

8. Krisebetinget omlægning

Dette afsnit beskriver Finanstilsynets praksis i forhold til lRB-institutters beregning af nutidsværdi for eksponeringer med krisebetinget omlægning.

EBA's retningslinjer for misligholdelsesdefinitionen[51)] kræver, at for eksponeringer, som er omfattet af krisebetinget omlægning med væsentlig eftergivelse eller udsættelse af afdrag, renter eller gebyrer, skal

institutter gennemføre en nutidsværdiberegning (NPV-beregning). Det er for at afgøre væsentligheden af en eventuel formindskelse i den finansielle forpligtelse. En væsentlig formindskelse i den finansielle forpligtelse skal medføre misligholdelse, jf. artikel 178 i CRR.

Dette afsnit udstikker rammer for håndtering af centrale områder af NPV-beregningen. Derimod er der ikke tale om en udførlig beskrivelse af, hvordan NPV-beregninger skal foretages.

8.1. Metode for NPV-beregning

Kunder er underlagt krisebetinget omlægning, når definitionen af ”for-bearance” er opfyldt, jf. paragraf 49 i EBA’s retningslinjer for misligholdelses-definitionen og artikel 47b i CRR[52)]. Institutterne skal derfor leve op til retningslinjernes krav for håndtering af kunder med krisebetinget omlægning, når kravene for ”forbearance” er opfyldt.

For kunder underlagt krisebetinget omlægning, som er omfattet af paragraf 51 i EBA’s retningslinjer for misligholdelsesdefinitionen, skal institutterne gennemføre NPV-beregningen påkrævet i retningslinjerne for at vurdere, om den finansielle forpligtelse er formindsket væsentligt. Ifølge paragraf 51 omfatter dette situationer, der anses at være forårsaget af væsentlig eftergivelse eller udsættelse af afdrag, renter eller gebyrer. Hvis NPV-beregningen leder til en formindsket finansiel forpligtelse, som overstiger tærskelværdien på maksimum 1 pct., skal institutterne markere kunden som misligholdt, jf. paragraf 51-52 i EBA’s retningslinjer for misligholdelsesdefinitionen.

Den maksimale tærskelværdi på 1 pct. er fastsat med det formål at sikre, at klassificeringen af misligholdte eksponeringer skyldes en væsentlig nettoværdiforringelse og ikke kan tilskrives tekniske forhold relateret til diskontering og afrunding[53)]. Da der er tale om en maksimal grænse, har institutter mulighed for at fastsætte en lavere tærskelværdi end 1 pct.

NPV-beregningen skal udelukkende være baseret på kontraktuelle pengestrømme – både før og efter krisebetinget omlægning – og ikke på institutternes egne forventninger til fremtidige pengestrømme[54)].

Ifølge EBA’s retningslinjer skal NPV-beregningen både før og efter krisebetinget omlægning være baseret på kundens oprindelige effektive rente. Beregningen af den effektive rente til diskontering af fremtidige pengestrømme skal være i overensstemmelse med gældende regnskabsregler og institutternes regnskabspraksis. Det gælder både for behandlingen af fastforrentede og variabelt forrentede lån[55)]. Regnskabsbekendtgørelsens bilag 10, punkt 74, præciserer, hvilken effektiv rente institutterne skal benytte.

Institutterne kan anvende en kundetilgang eller en facilitetstilgang til NPV-beregningen. Ved en facilitetstilgang bør institutterne i NPV-beregningen kun inddrage de faciliteter, der er underlagt krisebetinget omlægning.

Hvis NPV-beregningen omfatter flere faciliteter for den samme kunde, kan institutterne vælge at benytte en tilgang, hvor der i en konsolidering bliver anvendt en vægtning af de enkelte faciliteters oprindelige effektive rente på de respektive faciliteter. Hvis det i tilfælde af inddragelse af flere faciliteter ikke er åbenlyst, hvilken oprindelig effektiv rente institutterne skal anvende til diskontering, bør de bruge en forsigtigt fastsat oprindelig effektiv rente for faciliteterne.

I de tilfælde, hvor institutterne ikke har den oprindelige effektive rente til rådighed, er det muligt at benytte en approksimativ effektiv rente. Det er op til de enkelte institutter at vise, at approksimationen ikke giver et forkert billede af den faktiske kreditrisiko.

Hvis nettoværdiforringelsen ikke overstiger tærskelværdien, skal institutterne vurdere, om der er andre årsager til, at eksponeringen skal klassificeres som misligholdt, jf. paragraf 53 i EBA's retningslinjer for misligholdelsesdefinitionen (UtP-vurdering[56)]). Dette er især væsentligt at vurdere, hvis instituttet vælger at bruge en kundetilgang til NPV-beregningen, og beregningen viser et fald i nutidsværdien af kundens forpligtelse.

Institutterne bør gennemføre NPV-beregningen, så snart de fremtidige betalingsstrømme er kendt, dvs. umiddelbart efter at alle ændringer af de berørte lånekontrakter er godkendt af kunden.

I praksis vil der opstå et spørgsmål om håndtering af markedsrenten i NPV-beregningen. Finanstilsynet finder derfor behov for at præcisere, at markedsrenten ikke bør holdes uden for NPV-beregningen[57)]. Det gælder uanset, om der er tale om almindelige banklån eller realkreditlån. Det betyder, at markedsrenten kan være udslagsgivende for, om eksponeringen skal klassificeres som misligholdt.

8.2. Omfang af NPV-beregning

Institutterne skal gennemføre NPV-beregningen for alle eksponeringer, som er omfattet af krisebetinget omlægning, jf. EBA's retningslinjer for misligholdelsesdefinitionen. I tilfælde af en væsentlig kreditlempelse, dvs. en kreditlempelse, der medfører misligholdelse, skal NPV-beregningen derudover være en del af referencedatasættet, jf. paragraf 109 i EBA's retningslinjer om IRB-estimering[58)].

Finanstilsynet kan dog i visse tilfælde acceptere, at institutterne inden for en rimelig tidsramme udskyder NPV-beregningerne og dermed registrering af misligholdelse og tilgængeligheden af NPV-beregningen i referencedatasættet. Udskydelsen bør ikke overstige en periode på en måned og må ikke føre til fejl eller uoverensstemmelser i risikostyringen, jf. paragraf 108 i EBA's retningslinjer for misligholdelsesdefinitionen. Uanset udskydelse af NPV-beregningen skal institutter altid kunne dokumentere den præcise dato for misligholdelse, jf. paragraf 109(b) i EBA's retningslinjer om IRB-estimering.

Institutterne kan udskyde NPV-beregningen i tilfælde af, at de foretager en automatisk misligholdelse af en eksponering med krisebetinget omlægning. Desuden kan institutterne udskyde NPV-beregningen i de forventeligt få tilfælde, hvor de vurderer, at en væsentligt formindsket finansiel forpligtelse vil være meget usandsynlig. For disse sjældne tilfælde er det undtagelsesvist, og institutterne bør kunne dokumentere, at NPV-beregningen ikke vil føre til en væsentligt formindsket finansiel forpligtelse.

I alle øvrige tilfælde bør institutterne foretage NPV-beregningen i forbindelse med, at eksponeringen bliver behandlet under den krisebetingede omlægning.

Derudover er det væsentligt, at selvom institutterne vælger at fastsætte en lavere tærskelværdi end 1 pct., kan de ikke fravælge at foretage NPV-beregningen.

For eksponeringer, hvor allerede misligholdte kunder bliver underlagt krise-betinget omlægning, kan institutterne undlade at foretage NPV-beregningen.

I særlige situationer af krisebetinget omlægning, hvor institutterne umiddelbart ikke kan beregne størrelsen af den formindskede forpligtelse ved en NPV-beregning, bør institutterne have en forsigtig tilgang, der sikrer en misligholdelsesmarkering ved væsentligt formindskede forpligtigelser.

8.3. Overvågning af eksponeringer med krisebetinget omlægning

Der er risiko for at fejlklassificere sager med krisebetinget omlægning, hvis institutterne foretager automatisk kategorisering af misligholdelse med krisebetinget omlægning uden at anvende NPV-beregningen til identifikation af misligholdelse. Dette kan medføre udfordringer blandt andet i modeludviklingen, hvis for mange eksponeringer bliver registreret som misligholdt og efterfølgende kommer tilbage til den ikke-misligholdte portefølje.

Som en del af monitoreringen i henhold til paragraf 76 i EBA's retningslinjer for misligholdelsesdefinitionen bør institutterne derfor overvåge, om den automatiske klassifikation fører til misligholdelser, hvor der ikke har været væsentlige nettoværdiforringelser.

9. Øvrige emner

Dette afsnit beskriver Finanstilsynets praksis i forhold en række emner, som ikke allerede er adresseret i de foregående afsnit. Hvor de foregående afsnit beskriver en række specifikke emner, så indeholder afsnit 9 emner, som Finanstilsynet ikke har fundet det hensigtsmæssigt at behandle i separate afsnit.

9.1. Brug af ekstern bistand

Institutterne kan vælge at bruge ekstern bistand i forbindelse med opgaverne på IRB-området. Bistanden kan bruges til mange forskellige formål, og det kan være i større eller mindre omfang.

Finanstilsynet har som udgangspunkt ikke nogen holdning til institutternes brug af ekstern bistand. Dog lægger Finanstilsynet vægt på, at den finder sted på en måde, som ikke kompromitterer forsvarslinjernes uafhængighed.

Som hovedregel bør institutterne derfor ikke bruge samme konsulentvirksomhed i flere forsvarslinjer.

9.2. Datafortrolighed

I forbindelse med udvikling og drift af IRB-modeller kan der opstå spørgsmål om datafortrolighed. Det gælder ikke mindst spørgsmål til GDPR-forordningen[59)], hvor retstilstanden på nogle områder er uafklaret, hvilket kan give praktiske udfordringer.

Datatilsynet er kompetent myndighed på området, og Finanstilsynet kan derfor ikke besvare spørgsmål om, hvordan reglerne i GDPR bliver håndhævet.

Uanset ovenstående kan institutterne ikke anvende reglerne på IRB-området som argument for at se bort fra manglende samtykke[60)]. Der eksisterer således ikke nogen retlig forpligtelse til at udveksle oplysninger på trods af manglende samtykke. Det er i første omgang op til institutterne som dataansvarlig at vurdere, om det alligevel kan være berettiget at se bort fra manglende samtykke.

9.3. Sammenhæng til regnskabsregler

Den regnskabsmæssige og den kapitaldækningsmæssige behandling af kreditrisiko er på nogle punkter forskellige. Sådanne forskelle bør dog være velbegrundede og ske med udgangspunkt i, at de forskellige regelsæt tjener forskellige formål. Der er dermed også områder, hvor der ikke bør være forskelle.

Et særligt vigtigt punkt er håndteringen af svage kunder. Her bør der være tæt sammenhæng mellem den regnskabsmæssige og den kapitalmæssige behandling.

Dette følger i vid udstrækning allerede af lovgivningen på området, da kunder i stadie 3 automatisk er omfattet af definitionen af misligholdelse[61)].

Finanstilsynet finder, at der bør være en tilsvarende sammenhæng for de resterende svage kunder – det vil sige kunder med objektiv indikation for kreditforringelse (OIK), som er placeret i stadie 2, svag[62)]. Disse kunder bør placeres i den dårligste ratingklasse for levende kunder.

9.4. Intern revision

Intern revisions opgaver på IRB-området bliver adresseret flere steder i lovgivningen, i EBA's produkter og i denne vejledning. Herunder er der en beskrivelse af Finanstilsynets praksis i forhold til Intern revision på udvalgte områder i afsnit 3 og afsnit 4.

Det er desuden værd at understrege, at Intern revision har en vigtig rolle som tredje forsvarslinje på IRB-området. I den forbindelse tilfører det ofte stor værdi, hvis Intern revision udarbejder en statusrapport, som giver modtagerne – herunder ikke mindst institutternes bestyrelse – et samlet overblik over revisionens vurdering af IRB-området.

Det bidrager således til en god governance, at Intern revision både rapporterer om konkrete observationer og tilvejebringer et mere overordnet billede af situationen på IRB-området.

Finanstilsynet finder derfor, at Intern revision som minimum en gang om året bør udarbejde en statusrapport i overensstemmelse med ovenstående.

9.5. Ikke-ratede eksponeringer og forældede ratings

Institutterne skal have fokus på eksponeringer, hvor:

- der ikke er en rating
- ratingen er gammel eller forældet
- ratingen er baseret på gammel eller forældet information.

Dette er adresseret flere steder i lovgivningen[63)], og Finanstilsynet har ikke eksplicitte krav udover dem, der allerede fremgår andre steder.

Institutterne bør dog for ovennævnte typer af eksponeringer:

- kunne anvise konkret, hvordan de sikrer en tilstrækkeligt konservativ behandling
- overvåge og rapportere om omfanget
- aktivt arbejde for at udbedre de underliggende problemer, som fører til forekomsten af sådanne eksponeringer.

9.6. Forsigtighedstillæg på interne estimater

Det fremgår af EBA's retningslinjer, at IRB-institutter skal lægge et forsigtighedstillæg (Margin of Conservatism, MoC) til deres estimater[64)].

Kravet om en MoC gælder for de estimater, som institutterne bruger til kapitaldækningsformål. Det fremgår dog af afsnit 8.3 i retningslinjerne, at institutterne som hovedregel skal bruge de samme estimater til kapitaldækningsformål og til interne formål som f.eks. risikostyring og beslutningstagning.

Uanset dette giver retningslinjerne mulighed for at afvige fra hovedreglen og bruge forskellige estimater til interne og eksterne formål. Det forudsætter dog, at en række betingelser er opfyldt.

Finanstilsynet har ingen eksplicitte betingelser for at afvige fra hovedreglen udover det, som allerede fremgår af retningslinjerne. Det er dog vigtigt, at institutterne kun bruger mindre forsigtige estimater til interne formål end til eksterne formål, når dette er velbegrundet og veldokumenteret.

I mange sammenhænge vil de usikkerheder, som har resulteret i MoC, således også være relevante for interne formål. Hvis institutterne ser bort fra usikkerhederne, vil der ofte være risiko for at træffe forkerte beslutninger.

I de tilfælde, hvor institutterne ønsker at se bort fra MoC til interne formål, bør de derfor kunne redegøre for, at brugen af mindre forsigtige estimater ikke har uhensigtsmæssige konsekvenser for kreditgivning, prisfastsættelse eller andre aspekter af den daglige risikostyring.

9.7. Forsigtighedstillæg for en gruppe af mangler

Som nævnt fremgår det af EBA's retningslinjer om IRB-estimering, at institutterne skal lægge en MoC til deres estimater. Der er tre kategorier af MoC, og disse er beskrevet i retningslinjerne og i afsnit 4.3. To af kategorierne (kategori A og B) vedrører konkrete mangler og usikkerheder, mens den sidste kategori (kategori C) vedrører den generelle estimeringsfejl.

I nogle tilfælde kan institutterne have identificeret en række konkrete mangler og usikkerheder under kategori A og B, men samtidig have vurderet, at de enkelte mangler og usikkerheder ikke er så væsentlige, at der er brug for en MoC.

Isoleret set er dette acceptabelt. Det bør dog suppleres med en mere overordnet vurdering af den samlede usikkerhed. Det kan således godt forekomme, at de enkelte mangler og usikkerheder isoleret set er uvæsentlige, men at det samlede antal er så højt, at der alligevel er behov for en MoC.

Det forudsætter, at institutterne har en liste med alle identificerede mangler og usikkerheder (uanset væsentlighed).

Da der er tale om konkrete mangler og usikkerheder, kan disse som hovedregel ikke være dækket af MoC C, der som nævnt skal dække den generelle estimeringsfejl.

Uanset dette udelukker Finanstilsynet ikke, at nogle institutter kan have fastsat MoC C så konservativt, at det med rimelighed kan antages, at det dækker mere end blot den generelle estimeringsfejl. Det skal dog betragtes som en undtagelse fra hovedreglen, og det er op til institutterne at sandsynliggøre, at en sådan tilgang er tilstrækkeligt forsigtig.

9.8. Inddragelse af 1990'erne

Når institutter udvikler IRB-modeller, vil der opstå nogle væsentlige spørgsmål omkring konjunkturforholdene i de data, som institutterne bruger til udvikling og kalibrering af modellerne.

CRR og EBA's produkter indeholder en række krav til data og de analyser, som institutterne skal udarbejde i den forbindelse. I dansk sammenhæng vil der ofte opstå nogle væsentlige spørgsmål om inddragelsen af følgende perioder:

- finanskrisen i 00'erne
- krisen i starten af 1990'erne.

I den forbindelse er det nødvendigt at veje visse forskellige – og til dels modsatrettede – hensyn op imod hinanden.

Det vigtigste hensyn er, at modellerne bliver kalibreret til et passende niveau. Dette har afgørende betydning for både det enkelte instituts kapitaldækning og for den finansielle stabilitet. Et væsentligt formål med kapitaldækningen er, at institutterne skal have kapital nok til med høj sandsynlighed at overleve selv

en hård konjunkturnedgang. Det forudsætter, at modellerne er baseret på data, som i tilstrækkelig grad afspejler, hvor store konjunkturmæssige udsving institutterne kan blive udsat for.

Dette er afspejlet i lovgivningen på IRB-området, som blandt andet kræver, at der skal være en passende blanding af gode og dårlige år ved beregning af langsigtede gennemsnit[65)]. Det er også et krav, at institutterne ved identifikation af nedgangsperioder skal gå 20 år tilbage. Institutterne skal dog gå længere tilbage, hvis det er nødvendigt for at få data til at afspejle "det sandsynlige variabilitetsinterval"[66)].

Det er ikke indlysende, at inddragelse af data fra finanskrisen sikrer opfyldelse af ovenstående krav. Dermed er det heller ikke indlysende, at inddragelse af data fra finanskrisen sikrer en tilstrækkeligt høj kapitaldækning.

Det skal blandt andet ses i lyset af, at kriserne ikke ramte alle segmenter på samme måde. Særligt for danske privatkunder kan der sættes spørgsmålstegn ved, om data fra finanskrisen udgør en tilstrækkeligt hård nedgangsperiode til at danne grundlag for kalibrering af modellerne. For danske erhvervskunder er det også vigtigt, at institutterne vurderer, om det mest retvisende er at inddrage 1990'erne. Der kan i den forbindelse være forskelle på tværs af brancher eller andre segmenteringer.

Som udgangspunkt bør institutterne derfor inddrage data fra 1990'erne i beregning af det langsigtede gennemsnit for PD, LGD og CF. Institutterne kan og bør dog bruge en anden periode, hvis denne periode er mere forsigtig.

Tilsvarende bør institutterne inddrage data fra 1990'erne i forbindelse med justering af LGD- og CF-estimater til at afspejle en nedgangsperiode[67)].

I praksis betyder det, at data fra 1990'erne bør indgå i institutternes analyser af identifikation af nedgangsperioder. Det er dog ikke givet på forhånd, at krisen i 1990'erne er den relevante nedgangsperiode for alle segmenter. Hvis en anden periode giver højere LGD-estimater, skal institutterne bruge denne[68)].

Brug af data fra 1990'erne kan dog også give visse udfordringer, jf. afsnit 9.8.1.

9.8.1. Udfordringer med data fra 1990'erne

Data fra starten af 1990'erne vil ofte have lavere datakvalitet end nyere data. Ligeledes vil institutterne i nogle tilfælde argumentere for, at disse data ikke er repræsentative for de porteføljer, som modellerne skal bruges på. Det kan også forekomme, at data fra 1990'erne ikke er til rådighed.

Hvis data fra 1990'erne ikke er til rådighed, kan institutterne bruge alternative metoder til at inddrage krisen fra 1990'erne[69)]. Tilsvarende er det muligt at foretage justeringer, hvis der er problemer med datakvalitet eller repræsentativitet.

Med andre ord kan brug af data fra 1990'erne godt give udfordringer, men der er ikke tale om en uoverstigelig forhindring. Desuden vejer hensynet til en passende kalibrering meget tungt. Datamæssige

udfordringer bør derfor aldrig føre til, at institutterne bruger data, der fører til et uhensigtsmæssigt lavt kalibreringsniveau.

Finanstilsynet er dog indstillet på at udvise en vis fleksibilitet for at imødekomme de udfordringer, der kan opstå ved at bruge data fra 1990'erne. Det vil formentlig dreje sig om en af følgende situationer:

– Institutterne bruger data fra finanskrisen suppleret med et tillæg e.l., som sikrer, at de endelige risikoparametre har et passende niveau.
– Institutterne bruger data fra 1990'erne, men ved fastsættelsen af MoC bliver usikkerhed om data vurderet i forhold til den samlede forsigtighed og derfor tillagt mindre betydning.

I det første tilfælde er der tale om, at institutterne har vægtet hensynet til datakvalitet så tungt, at data fra 1990'erne bliver holdt ude fra udvikling og kalibrering. Institutterne har så en vigtig opgave med at sikre – og ikke mindst dokumentere – at dette ikke fører til for lave risikoparametre. Det er muligt, at det kan håndteres relativt simpelt med en form for tillæg, så de endelige risikoparametre har et passende niveau (dvs. tæt på niveauet fra en model, der medtager data fra 1990'erne).

I det andet tilfælde er der tale om, at institutterne har brugt data fra 1990'erne, hvilket isoleret set bør føre til et relativt højt kalibreringsniveau. Samtidig har institutterne været nødt til at adressere problemer med manglende data, repræsentativitet o.l. Dette skal som udgangspunkt føre til en høj MoC som følge af usikkerheder i data og metoder. Kombinationen af det høje kalibreringsniveau og den høje MoC resulterer dog i, at de endelige risikoparametre lander på et uforholdsmæssigt højt niveau. I en sådan situation vil Finanstilsynet være indstillet på en vis fleksibilitet ved fastsættelsen af MoC.

Institutterne kan med fordel kontakte Finanstilsynet i god tid før en forventet ansøgning for at drøfte mulighederne for fleksibilitet i overensstemmelse med ovenstående.

9.9. Tredjepartsdata og -modeller

Afsnit 3.1 beskriver, hvordan institutterne i nogle tilfælde bruger modeller eller data fra en ekstern leverandør, og at det kan give nogle praktiske udfordringer

Det er her værd at gentage, at Finanstilsynet har forståelse for, at institutterne har behov for en vis fleksibilitet på området. Mangel på fuld indsigt i tredjepartsdata og -modeller udgør altså ikke et uoverstigeligt problem.

Dog indebærer den manglende indsigt en øget usikkerhed, og institutterne bør derfor vurdere behovet for en MoC. Vurderingen bør som minimum inddrage overvejelser om væsentlighed og datakvalitet.

9.10. LGD på facilitetsniveau

Det fremgår af lovgivningen på IRB-området, at LGD skal bruges på facilitetsniveau[70)].

I nogle tilfælde ønsker institutterne dog at estimere LGD på et mere overordnet niveau. Det kan f.eks. være på kunde- eller ejendomsniveau, og det vil typisk hænge sammen med inddrivelsesprocessen. Det kan således forekomme, at institutterne kun observerer de økonomiske tab på mere overordnet niveau. Derimod kan tabene på de enkelte faciliteter ikke observeres direkte.

Det er acceptabelt – og indenfor lovgivningen – at LGD bliver estimeret på mere overordnet niveau. Det forudsætter dog, at LGD i brugen bliver omregnet til facilitetsniveau.

Samtidig bør nogle yderligere forudsætninger være opfyldt. Institutterne bør således redegøre for, hvorfor estimering på mere overordnet niveau er mest hensigtsmæssig.

Denne redegørelse indebærer, at institutterne sandsynliggør, at estimering på mere overordnet niveau ikke fører til, at institutterne undervurderer risikoen. Institutterne bør også redegøre for, at den mere overordnede tilgang harmonerer med institutternes inddrivelsesproces.

Finanstilsynet, den 1. juli 2025

LOUISE MOGENSEN

/ Lars Stage

1) Kommissionens delegerede forordning (EU) 2022/439 af 20. oktober 2021 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår reguleringsmæssige tekniske standarder vedrørende præcisering af den vurderingsmetode, som de kompetente myndigheder skal følge, når de vurderer kreditinstitutters og investeringsselskabers overholdelse af kravene om at anvende den interne ratingbaserede metode.
2) Kommissionens delegerede forordning (EU) Nr. 529/2014 af 12. marts 2014 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår reguleringsmæssige tekniske standarder for vurdering af væsentligheden af udvidelser og ændringer af den interne ratingbaserede metode og den avancerede målemetode.
3) F.eks. er mange LGD-modeller sammensat af en model for ”no loss” og en model for ”loss given loss”.
4) De kan f.eks. være omfattet af ”nøgleprocedurer, der har stor indflydelse på et ratingsystem”, jf. bilag 1, del II, afdeling 2, punkt 4 i RTS’en.
5) Dette emne bliver også adresseret i EBA’s valideringshåndbog. Håndbogen efterlader dog en vis uklarhed på området. Danske IRB-institutter kan derfor med fordel fokusere på nærværende vejledning og se bort fra håndbogens beskrivelser af emnet. Det drejer sig hovedsageligt om punkt 24, 27 og 96 i håndbogen.
6) Kommissionens delegerede forordning (EU) 2022/439 af 20. oktober 2021 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår reguleringsmæssige tekniske standarder vedrørende præcisering af den vurderingsmetode, som de kompetente myndigheder skal følge, når de vurderer kreditinstitutters og investeringsselskabers overholdelse af kravene om at anvende den interne ratingbaserede metode.
7) Kommissionens delegerede forordning (EU) 2022/439 af 20. oktober 2021 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår reguleringsmæssige tekniske standarder vedrørende præcisering af den vurderingsmetode, som de kompetente myndigheder skal følge, når de vurderer kreditinstitutters og investeringsselskabers overholdelse af kravene om at anvende den interne ratingbaserede metode.
8) Dog er den første artikel i hvert af de tre kapitler undtaget.
9) Ifølge RTS om tilsynsmetode skal disse kapitler finde anvendelse for ansøgninger om udrulning i overensstemmelse med den oprindeligt godkendte udrulningsplan. Finanstilsynet finder dog, at der bør gælde samme vilkår, hvis det bliver aktuelt med udrulning af andre årsager. Det kan f.eks. være udrulning på nye porteføljer, som instituttet har fået i forbindelse med fusion eller opkøb.
10) Jf. afsnit 8 og 9 i ”Retningslinjer for estimering af sandsynligheden for misligholdelse (PD), estimering af tab givet misligholdelse (LGD) og behandling af misligholdte eksponeringer” (EBA/GL/2017/16).
11) Institutterne kan med fordel vælge selv at sondre mellem observationer og anbefalinger i deres interne kategorisering.
12) Ved overrides forstås situationer, hvor en medarbejder tilsidesætter input eller output, der indgår i ratingprocessen, jf. artikel 172(3) i CRR.
13) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber og om ændring af forordning (EU) nr. 648/2012 (CRR-forordningen).
14) Retningslinjer for estimering af sandsynligheden for misligholdelse (PD), estimering af tab givet misligholdelse (LGD) og behandling af misligholdte eksponeringer (EBA/GL/2017/16).
15) Håndbogen kommer kun i meget begrænset omfang ind på håndtering af underestimering. Der er for eksempel en helt overordnet beskrivelse i håndbogens punkt 46.
16) Jf. punkt 38 og 42 i retningslinjerne.
17) Retningslinjerne omfatter i skrivende stund ikke CF. EBA forventer dog, at der også skal laves retningslinjer for CF. Institutter, der allerede opdeler CF-estimater i BE og MoC, kan med fordel bruge vejledningen. For øvrige institutter gælder bilag 3.
18) Jf. afsnit 8.1 i retningslinjerne.
19) Dette understøttes af svaret på spørgsmål 6747 i EBA’s Q&A system.
20) Dette harmonerer med afsnit 5.5.1. Afsnittet beskriver, hvordan instituttet har forskellige handlemuligheder afhængigt af, hvor alvorlige problemer der bliver konstateret.
21) Jf. afsnit 3, som uddyber Finanstilsynets praksis for ændringer.
22) Supervisory Handbook on the Validation of Rating Systems Under the Internal Ratings Based Approach EBA/REP/2023/29.
23) Punkt 4 i håndbogen.
24) Henvisningerne til håndbogen vedrører indholdet af valideringen på de pågældende områder. Flere af områderne bliver også adresseret andre steder i håndbogen, da der er nogle forskelle mellem initial og løbende validering.
25) Det vil sige tildeling af risikovægte for specialiseret långivning, jf. artikel 153(5) i CRR.
26) ”Focus box 8” i håndbogen.
27) ”Interaction box” 10.
28) Kreditrisikokontrolenhed (Credit Risk Control Unit), dvs. den enhed der har ansvar for modeludvikling.
29) Punkt 84b i håndbogen.
30) Blandt andet i håndbogens afsnit 2.2 og ”Interaction box” 12.
31) Blandt andet håndbogens ”Interaction box” 4.
32) Afsnit 4 i håndbogen.
33) Afsnit 5 i håndbogen.
34) Punkt 100 i håndbogen.
35) Jf. punkt 98 i håndbogen.
36) Punkt 99 i håndbogen.
37) F.eks. i håndbogens punkt 37 og 45.
38) Ofte laver institutterne dog separate valideringsrapporter for disse modeller.
39) F.eks. lovbestemte ”PD gulve”, jf. artikel 160 i CRR.
40) Det vil sige, at modellen forventes at vise halvt så store udsving som de faktiske defaultrater.
41) F.eks. i håndbogens punkt 35(d) og 40(d).
42) F.eks. er der en kort omtale i håndbogens punkt 46 og 99.
43) Selv om tilgangen ikke er identisk, så afspejler dette samme grundlæggende princip som i Supervisory Handbook On The Validation Of Rating Systems Under The Internal Ratings Based Approach (EBA/REP/2023/29). Det fremgår her i Focus box 9, at den fulde validering (som typisk udføres med tre års mellemrum) bør inkludere en vurdering af den samlede effekt af alle ændringer, der er gennemført siden sidste fulde validering.
44) Defineret som København og omegn samt Aarhus.
45) Denne valgmulighed fremgår af artikel 162(1) i CRR.
46) EBA’s Q&A-system indeholder en række spørgsmål til artikel 162. I forhold til denne vejledning er især Q&A 686 og 687 relevante.
47) LBK nr. 1731 af 05/12/2023.
48) Denne vejledning forholder sig ikke til alle forhold vedrørende løbetid. Artikel 162 beskriver således en række særlige forhold om løbetid (f.eks. om anvendelse af Intern metode og CVA), som ikke berøres yderligere i denne vejledning.
49) Jf. artikel 92(3) i CRR-forordningen.
50) Valgmuligheden i artikel 162(4) er afgrænset til erhvervseksponeringer i EU, som ikke er store selskaber.

51) EBA/GL/2016/07.
52) Artikel 47b er tilføjet i CRR via en ændringsforordning: Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2019/630 af 17. april 2019 om ændring af forordning (EU) nr. 575/2013, for så vidt angår krav til minimumsdækning af tab for misligholdte eksponeringer.
53) EBA/GL/2016/07 "Background and rationale" side 10: [… the threshold should be set by institutions but it captures mainly those situations where the change in the net present value (NPV) of the contract results from technical discounting aspects and rounding of the amounts …]
54) EBA/GL/2016/07 "Background and rationale" side 10: [… the threshold should be set by institutions but it captures mainly those situations where the change in the net present value (NPV) of the contract results from technical discounting aspects and rounding of the amounts …]
55) EBA/GL/2016/07 "Accompanying documents" side 96: [… any approximation of such rate or treatment of variable rates that is used for accounting purposes should also be used in the calculation of NPV for the purpose of default identification.]
56) Unlikeliness to pay.
57) Denne tilgang er i overensstemmelse med svaret på spørgsmål 6045 i EBA's Q&A system.
58) EBA/GL/2017/16.
59) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2016/679 af 27. april 2016 om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og om fri udveksling af sådanne oplysninger og om ophævelse af direktiv 95/46/EF (generel forordning om databeskyttelse).
60) For at kunne udveksle oplysninger mellem koncernselskaber (f.eks. en bank og et realkreditselskab indenfor samme koncern) er der behov for et behandlingsgrundlag i overensstemmelse med GDPR. Dette behandlingsgrundlag kan i princippet opnås på flere måder, men i praksis foregår det typisk ved, at kunderne giver samtykke til udveksling af oplysninger. Der kan dog være kunder, som ikke har givet samtykke.
61) Der er nogle få undtagelser fra denne hovedregel i artikel 39 i Retningslinjer om anvendelse af definitionen af misligholdelse i henhold til artikel 178 i forordning (EU) nr. 575/2013 (EBA/GL/2016/07).
62) Jf. § 53, stk. 3, og § 54, stk. 2, i bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl. (BEK nr. 516 af 17/05/2024).
63) Herunder artikel 171 i CRR-forordningen, artikel 25 i RTS om tilsynsmetode og afsnit 8.1 i GL om estimation.
64) Jf. punkt 42 i EBA's retningslinjer om estimering (EBA/GL/2017/16).
65) I overensstemmelse med afsnit 5.3.4 (for PD) og 6.3.2 (for LGD) i EBA GL 2017/16. Der er ikke et eksplicit krav om et passende mix af gode og dårlige år for CF. Finanstilsynet finder dog, at der i al væsentlighed må gælde de samme krav som for de øvrige risikoparametre.
66) Jf. artikel 3 i Kommissionens Delegerede Forordning (EU) 2021/930 af 1. marts 2021 om supplerende regler til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår reguleringsmæssige tekniske standarder, der præciserer karakteren, omfanget og varigheden af en økonomisk nedgangsperiode som omhandlet i artikel 181, stk. 1, litra b), og artikel 182, stk. 1, litra b), i samme forordning.
67) Det er et krav i CRR, at LGD og CF skal justeres, så de afspejler en nedgangsperiode, hvis det fører til mere konservative estimater end ved anvendelse af det langsigtede gennemsnit, jf. artikel 181(1)(b) og 182(1)(b).
68) Jf. afsnit 4 i EBA /GL/2019/03.
69) I praksis er der tale om ekstrapolation eller en såkaldt haircut-metode, jf. afsnit 6 i EBA/GL/2019/03.
70) Dette fremgår mange steder i lovgivningen og i EBA's produkter, herunder artikel 181 i CRR-forordningen.

Bilag 1

Selvvurdering i forhold til RTS om tilsynsmetode i forbindelse med initiale ansøgninger

Som udgangspunkt bør selvvurderingen ifm. initiale ansøgninger omfatte samtlige bestemmelser i RTS om tilsynsmetode.

Der er dog en række undtagelser:

- I kapitel 1 er artikel 1-2 og 5 undtaget.
  - Det betyder, at selvvurderingen alene skal adressere artikel 3 om dokumentation og artikel 4 om tredjepartsmodeller.
- I kapitel 2 er artikel 6 og 7(3) undtaget.
  - Det betyder, at selvvurderingen ikke skal adressere generelle bestemmelser om bl.a. obligatoriske og valgfri tilsynsmetoder.
  - Selvvurderingen skal heller ikke adressere ændringer i forhold til den oprindelige udrulningsplan.
- Hele kapitel 8 om kvantificering af risiko er undtaget.
  - Emnet bliver tilstrækkeligt adresseret via selvvurdering af EBA GL om estimation (EBA/GL/2017/16).
- Hele kapitel 13 om interne modeller for aktieeksponeringer er undtaget.
- Den første artikel i hvert af kapitlerne 3-7, 9-12 og 14 er undtaget.
- Det betyder, at selvvurderingen ikke skal adressere generelle bestemmelser om bl.a. obligatoriske og valgfri tilsynsmetoder.

Bilag 2

Vejledning til supplerende skemaer til institutters egne konsekvensberegninger

Supplerende skemaer

De supplerende skemaer svarer til skema C 08.03/CR IRB 3 i COREP[71)], hvor institutterne tager højde for ændringerne fra ansøgningen. De supplerende oplysninger bør vise, hvordan skemaerne ser ud efter implementering af den ansøgte ændring. Institutterne bør ikke tage højde for andre ændringer end dem, som indgår i den pågældende ansøgning.

Skema C 08.03 består af et overordnet skema med den samlede IRB-portefølje og en række skemaer, hvor IRB-porteføljen er opdelt på underporteføljer. Institutterne bør udfylde og vedlægge skemaer for de underporteføljer, som bliver påvirket af ansøgningen. Institutterne skal ikke vedlægge det overordnede skema, hvor alle IRB-porteføljer indgår.

Bilag 2a indeholder en skabelon for de supplerende skemaer. Institutterne kan vælge at udfylde skemaet, som det er. Finanstilsynet har dog ikke brug for en meget detaljeret opdeling på PD-intervaller. Alternativt kan institutterne derfor vælge at slå alle rækker sammen og indberette én række med totalerne for den pågældende portefølje.

Konsolideringsniveau

I COREP indberetter institutterne skema C 08.03 på både koncern- og soloniveau. Institutterne bør vedlægge supplerende skemaer, som svarer til disse niveauer.

Hvis modellen dækker både danske eksponeringer og en betragtelig andel udenlandske eksponeringer, bør skemaerne på koncern- og soloniveau suppleres med skemaer, hvor kun danske eksponeringer fremgår.

Tekniske detaljer

Opgørelsesdatoen bør svare til et indberetningstidspunkt (kvartalsultimo) for de normale indberetninger til Finanstilsynet. Derudover bør opgørelsestidspunktet svare til opgørelsestidspunktet for institutternes egne konsekvensberegninger.

Institutterne bør vedlægge indberetningen i et Excel-dokument.

IRB-relevante tillæg

Foruden de supplerende oplysninger baseret på skema C 08.03 bør institutterne vedlægge skemaet i bilag 2b, som allokerer IRB-modelrelaterede tillæg til delporteføljer. Institutterne bør udfylde skemaet, så det viser størrelsen af tillæggene, efter at institutterne har taget højde for de ændringer i tillæggene, som følger af den pågældende ansøgning.

Skemaet bør indberettes for samme niveauer som beskrevet i afsnittet om konsolideringsniveauer.

Kolonne 1 og 3 bør vise IRB-modelrelaterede søjle 1- og søjle 2-tillæg. Kolonne 2 og 4 bør vise den del af tillæggene, som er allokeret til misligholdte eksponeringer. Søjle 2-tillæggene i kolonne 3 og 4 bør være omregnet til REA-niveauer. I den forbindelse bør institutterne bruge en kapitalkravsprocent på 8 plus bufferkrav.

Tillæggene i dette skema bør f.eks. omfatte non-compliance tillæg og eventuelle gulvkrav, jf. kapitalkravsforordningens artikel 458, hvis de ikke allerede er indarbejdet i C 08.03. Institutterne bør allokere tillæggene efter bedste evne til de relevante porteføljer.

Institutterne bør supplere skemaet med en kort beskrivelse af, hvilke søjle 1- og søjle 2-tillæg de har medtaget i skemaet.

71) Jf. Gennemførelsesforordning (EU) 2024/3117 af 29. november 2024 om gennemførelsesmæssige tekniske standarder for anvendelsen af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 for så vidt angår institutters indberetning med henblik på tilsyn og om ophævelse af Kommissionens gennemførelsesforordning (EU) 2021/451.

Bilag 2a

(er tilgængelig i Excel-format på Finanstilsynets hjemmeside)

C 08.03 - CREDIT RISK AND FREE DELIVERIES: IRB APPROACH TO CAPITAL REQUIREMENTS: BREAKDOWN BY PD RANGES (CR IRB 3)

IRB Exposure Class:

Own estimates of LGD and/or conversion factors:

PD RANGE		ON-BALANCE SHEET EXPOSURES	OFF-BALANCE-SHEET EXPOSURES PRE-CONVERSION FACTORS	EXPOSURE WEIGHTED AVERAGE CONVERSION FACTORS	EXPOSURE VALUE POST CONVERSION FACTORS AND POST CRM	EXPOSURE WEIGHTED AVERAGE PD (%)	NUMBER OF OBLIGORS	EXPOSURE WEIGHTED AVERAGE LGD (%)	EXPOSURE WEIGHTED AVERAGE MATURITY (YEARS)	RISK WEIGHTED EXPOSURE AMOUNT AFTER SUPPORTING FACTORS	EXPECTED LOSS AMOUNT	(-) VALUE ADJUST-MENTS AND PROVISIONS
		0010	0020	0030	0040	0050	0060	0070	0080	0090	0100	0110
0010	0.00 to <0.15											
0020	0.00 to <0.10											
0030	0.10 to <0.15											
0040	0.15 to <0.25											
0050	0.25 to <0.50											
0060	0.50 to <0.75											
0070	0.75 to <2.5											
0080	0.75 to <1.75											
0090	1.75 to <2.5											
0100	2.5 to <10											
0110	2.5 to <5											
0120	5 to <10											
0130	10 to <100											
0140	10 to <20											
0150	20 to <30											
0160	30 to <100											
0170	100 (Default)											

Bilag 2b

(er tilgængelig i Excel-format på Finanstilsynets hjemmeside)

	1	2	3	4
	Pillar 1 Add-ons (REA-terms)	**Of which: allocated to defaulted exposures**	**Pillar 2 Add-ons (REA-terms)**	**Of which: allocated to defaulted exposures**
Corporates				
Of which: Counterparty credit risk				
Of which: Specialised Lending				
Of which: Counterparty credit risk				
Of which: SME				
Of which: Counterparty credit risk				
Of which: Other				
Of which: Counterparty credit risk				
Retail				
Of which: Counterparty credit risk				
Of which: Secured by real estate property				
Of which: Counterparty credit risk				
Of which: Other Retail				
Of which: Counterparty credit risk				
Total exposures				

Bilag 3

Vejledning om håndtering af underestimering (gældende indtil juli 2025)

Vejledning om håndtering af underestimering

Det fremgår af CRR-forordningens artikel 185, stk. 1, litra e, at IRB-institutterne skal fastsætte velfunderede interne retningslinjer for situationer, hvor de faktiske værdier for sandsynligheden for misligholdelse (PD), tab givet misligholdelse (LGD) og konverteringsfaktorer (CF) afviger så meget fra de forventede værdier, at det skaber usikkerhed om gyldigheden af disse estimater.[72)]

Finanstilsynets har vurderet, at der var et behov for at udarbejde en vejledning, som især fokuserer på den praksis, som i længere tid har gjort sig gældende på IRB-området i forhold til håndtering af underestimering. Det skal generelt understreges, at da der er tale om en vejledning, kan afvigelser fra vejledningen accepteres, hvis de er velbegrundede under hensyn til helhed og væsentlighed.

Vejledningen beskriver Finanstilsynets forventninger til IRB-institutterne, hvis de konstaterer underestimering for instituttets PD-, LGD- eller CF-modeller. Hvis instituttet anvender en TTC-tilgang for PD-modellerne, som er baseret på underliggende PIT-modeller, gælder forventningerne i denne vejledning ligeledes for de underliggende PIT-modeller. Der fremgår særlige krav til TTC-modeller i notatet "Ratingsystemers konjunkturfølsomhed", som ligger på Finanstilsynets hjemmeside. I dette notat fremgår også definitioner af TTC- og PIT-tilgangen.

I vejledningen beskriver Finanstilsynet forventningerne både for allerede implementerede modeller og for endnu ikke implementerede modeller, som instituttet ansøger om tilladelse til at anvende til kapitaldækningsformål. Finanstilsynets forventninger gælder også for væsentlige delsegmenter af de enkelte PD-, LGD- og CF-modeller.

Generelle forhold

Indledningsvis er det relevant at skitsere nogle helt overordnede forhold, som har betydning for fortolkningen af de efterfølgende afsnit. Finanstilsynet ønsker således at præcisere følgende:

- Hvis en portefølje bliver delt op i tilstrækkeligt små delsegmenter, vil der altid være områder med underestimering. Omvendt er der delporteføljer, som er så væsentlige, at underestimering er uacceptabelt. Vejledningen omhandler alene væsentlige delporteføljer.
- Det er som udgangspunkt op til det enkelte institut at definere, hvad der udgør en væsentlig delportefølje. Dette vil variere fra institut til institut og kan blandt andet afhænge af koncernstruktur og antallet af markeder, som instituttet opererer i. Det kan også have betydning, om instituttet har mange, specialiserede modeller eller få, generelle modeller.
- Institutterne kan anvende statistiske metoder til vurdering af underestimering. Det bør dog altid suppleres med en mere kvalitativ vurdering, og de statistiske metoder bør ikke anvendes mekanisk.
- Som hovedregel forventer Finanstilsynet, at problemer med underestimering bliver håndteret i selve modellerne. Det gælder særligt, hvis modellerne bliver anvendt direkte i den daglige risikostyring eller til kapitaldækningsmæssige formål. Finanstilsynet udelukker dog ikke afvigelser fra denne hovedregel, hvis der bliver lagt et forsigtighedstillæg eller lignende til modellernes estimater, før estimaterne bliver anvendt til risikostyring etc.

Nye modeller

Nye modeller, som instituttet ansøger om tilladelse til at anvende, kan kun forventes godkendt, hvis de præsterer fornuftigt, når de implementeres. Finanstilsynet forventer således, at nye modeller ikke underestimerer, når de implementeres. Dette gælder også, selvom underestimeringen ikke er statistisk signifikant. Finanstilsynet forventer desuden, at de nye modeller ved implementering adresserer alle kendte problemer på de områder, som modellerne skal dække.

Implementerede modeller

Det er forventeligt, at allerede implementerede modeller over tid kan begynde at vise svaghedstegn, f.eks. i forhold til underestimering. For allerede implementerede modeller er Finanstilsynets krav derfor lidt lempeligere end for nye modeller, som instituttet ansøger om tilladelse til at anvende. Finanstilsynet accepterer dog ikke flere års underestimering. Det gælder også, selvom de observerede værdier ligger inden for et statistisk konfidensbånd. Finanstilsynet accepterer desuden ikke væsentlig underestimering et enkelt år.

Finanstilsynet mener, at det er vigtigt, at der ikke forekommer underestimering på modelniveau, også selvom instituttet for modellerne samlet set ikke afsætter for lidt kapital. Dette er bl.a. henset til, at resultaterne fra modellerne bruges i institutternes forretning.

Finanstilsynet mener, at underestimering for en model ikke kan opvejes af overestimering for en anden model. Underestimering for en parameter (PD, LGD eller CF) inden for et segment, såsom privatkunder, kan ikke opvejes af en overestimering for en anden parameter inden for selv samme segment.

Finanstilsynet forventer derfor i tilfælde med underestimering, at instituttet igangsætter et arbejde for at finde frem til en søjle 1-løsning enten ved tilpasning af den eksisterende model eller ved udvikling af en ny model. Indtil instituttet har fundet en søjle 1-løsning, bør underestimeringen afdækkes med et søjle 2-tillæg.

Finanstilsynet mener, at hvis en model underestimerer i en backtest, må det med rimelighed kunne antages, at modellens underestimering også vil gælde fremadrettet. Instituttet bør derfor fastsætte søjle 2-tillægget ved at skalere estimatet fra backtesten, hvor underestimeringen er konstateret, til det observerede niveau i samme backtest. Instituttet kan ikke fastsætte søjle 2-tillægget ud fra en sammenligning af det observerede niveau fra backtesten og de nuværende estimater, selvom estimaterne måtte være steget, siden backtesten blev udarbejdet. Hvis instituttet siden udarbejdelsen af backtesten har foretaget justeringer i modellen for at adressere underestimeringen, kan dette naturligvis indgå i den samlede vurdering af modellens underestimering og søjle 2-tillægget. Indtil instituttet har fundet frem til en søjle 1-løsning, bør tillægget justeres op og ned i takt med, at den observerede underestimering ændrer sig i nyere backtests.

Særligt for PD-modeller

Finanstilsynet mener, at det er vigtigt, at modellen rammer fornuftigt på alle områder af ratingskalaen. Finanstilsynet vurderer derfor, at det er vigtigt, at instituttet, ud over den helt overordnede sammenligning af forventede og observerede defaults, ligeledes fokuserer på modellens evne til at forudsige PD-niveauet på de enkelte ratingklasser.

I forhold til allerede implementerede modeller vil Finanstilsynet fremhæve, at det er vigtigt at have fokus på, at der ikke forekommer gentagen underestimering i de samme ratingklasser år efter år. Det gælder også, selvom underestimeringen ikke er signifikant.

Uanset om der er tale om nye eller implementerede modeller finder Finanstilsynet, at der ikke bør forekomme underestimering i et større antal ratingklasser. Underestimering i en eller nogle få ratingklasser kan accepteres, hvis modellen i øvrigt rammer fornuftigt. Derimod finder Finanstilsynet, at underestimering i mange ratingklasser er indikation på mere grundlæggende problemer, som bør adresseres.

Instituttet bør ved vurderingen af underestimeringen i de enkelte ratingklasser inddrage antallet af kunder og EAD-andelen i ratingklasserne. Finanstilsynet forventer derfor en hurtigere reaktion fra instituttets side i de tilfælde, hvor der er relativt mange kunder eller en stor EAD-andel i ratingklassen, hvor der underestimeres.

Omvendt er Finanstilsynet indforstået med, at der i nogle tilfælde kan være så få kunder i ratingklasserne, at der ikke kan foretages en meningsfyldt vurdering. I så fald kan det eventuelt være relevant at vurdere flere ratingklasser under ét.

72) Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 575/2013 af 26. juni 2013 om tilsynsmæssige krav til kreditinstitutter og investeringsselskaber og om ændring af forordning (EU) nr. 648/2012 (CRR-forordningen).